

BULLETIN

Národní protidrogová centrála Praha

ročník IV

čtvrtletník

2/98

*Mamacoca se zjevuje Španělům.
Robidova ilustrace k Francouzskému vydání knihy W. G. Mortimera:
L'histoire de la coca*

Bulletin
Národní protidrogové
centrály

Vydavatel :

Národní protidrogová centrála
ÚOOZ S KP P ČR

Vedoucí redakční rady:

npor. Miloš Vaněček

Adresa :

Policie ČR, PS 41/V5, 156 08
Praha 5,

Vydává :

oddělení vydavatelství
obchodního odboru Tiskárny
MV, Hybernská ul.č.2, 112 19
Praha 1,

tel: 24212671

fax :24217313

Tiskne:

Tiskárna MV,
p.o.Bartůňkova 4,
149 01 Praha 4
tel.7957011
fax 7952603

Vychází 4x ročně

Cena 63,- Kč

Roční předplatné 252,-Kč

Objednávky přijímá a vyřizuje
Obchodní odbor Tiskárny MV,
Hybernská 2, 112 19 Praha 1

Za věcnou správnost příspěvků
ručí autoři

Přetisk povolen pouze se
souhlasem redakční rady

Podávání novinových zásilek
povolila Česká pošta s.p.,
Odštěpný závod Praha,
čj.6119/96 ze dne 15.10.1996

Určeno pro služební potřebu
policie ČR, obecní policie, SZ,
soudů a vybraných institucí

Povoleno MK ČR - 7834

ISSN 1211 - 8834

Obsah :

3. Svatoplukovi pruty

5. Kokain

Historizující úvaha a pohled na drogovou závislost v ČR, část II.

4) Drogy v USA znovu na scéně

5) Výchova ke zdravému životnímu stylu

**6) Kultura tolerující rekreační užívání drog podkopává úsilí
prevence**

7) Nizozemská drogová politika

8) Pohled do zahraničí

9) Knihovnička

**10) Vývoj v užívání drog závislými osobami ve věku do 20 let -
analýza trendu**

Svatoplukovi pruty.

Možná Vás, vážení čtenáři překvapí název dnešního úvodníku. Vzal jsem si příklad z našich politiků, kteří velice často používají různá přirovnání k popisu současné politické situace nebo při vysvětlování různých problémů. Snad mi odpustí oni i Vy. Proč Svatooplukovi pruty. Vyjadřují myšlenku, že v jednotě je síle. Jednota v boji proti drogám je pojem zřejmě velice vzdálený. Jedni odborníci bijí na poplach a upozorňují na stále narůstající nebezpečí plynoucí z konzumace stále většího množství drog, jiní odborníci tato fakta bagatelizují a hovoří o tom, že situace ještě není tak tragická. Bohužel ani celá společnost, které by příslušelo postavení rozumného Svatoopluka, se tak nechová. Jinak by nebylo možné, aby na nás chrlili svoje nabídky tabákové firmy z billboardů, celostránkových reklam v novinách časopisech a podobně. Smutné na tom je, že tyto reklamy pod klamným pláštěm minimalizovaného zdravotního poškození nabízejí zejména mladým lidem „americký styl, možnost vyhrát to či ono, nový životní styl, lehké užívání“ s pokryteckým varováním od ministra zdravotnictví, že kouření způsobuje rakovinu.

Těžko se proti drogám bojuje tam, kde jsou téměř pořádány hony na zastánce jiného názoru, než liberálního přístupu k drogám. Jak si jinak vysvětlit narážku moderátorky v pořadu ČT Na hraně, kde zesměšňuje diskutujícího, který zastává kladné stanovisko k navrhované novele trestního zákona a přestupkového zákona ve věci držení drog pro vlastní potřebu, tím, že je z KDU-ČSL, tedy z politické strany poslance Severy. Pozdější omluva, že se jedná o ránu pod pás již byla zbytečná. Jak mocná jsou média ukázal další příspěvek tentokrát v TV NOVA.

Policii je velice často vyčítáno, že se zabývá pouze represí a zanedbává prevenci. Skupina koordinace a metodiky Národní protidrogové centrály ÚOOZ S KP P ČR se zapojila do komplexního programu na ZŠ v Praze 4. Písnické ulici. Podrobněji je popsán ředitelkou školy na jiném místě v tomto čísle Bulletinu. O co ale jde. Škola chtěla tento program prezentovat po dohodě Ve snídani s NOVOU. Výsledek byl tragický. To, že začal otázkou zda si přítomné děti ve studiu vyzkoušely drogu nebyl ten nejhorší. Tuto otázku kontrovala odpovědí ředitelka školy, která po zjištění těchto problémů na škole reagovala nejlépe jak mohla. Tím vše pozitivní ve vztahu k prevenci skončilo, neboť zbytek času věnovaný dětem ze ZŠ v Písnické ulici skončil. O dlouhodobém programu prevence na škole nepadlo ani slovo, děti ani vedení školy se již nedostalo ke slovu, ale se celou dobu hovořilo o tom, a to i s přímými vstupy s DROP INU o tom, že navrhovaný zákon je špatný. Nyní nekritizují názory Dr. Presla či Dr. Doudy o správnosti návrhu, ale to, že i dobrá věc a to v tomto případě reportáž o prevenci nakonec o prevenci vůbec není a je zneužita k prezentování názorů určité skupiny lidí, kteří se navíc na tomto konkrétním protidrogovém programu nepodíleli.

O stavu společnosti, či nejednotnosti „Svatooplukových synů“ vypovídá i postoj k již zmíněnému návrhu změny přestupkového zákona a trestního zákona ve vztahu k držení drog pro vlastní potřebu. Již za starého Říma se vyučovala rétorika, kde vystupující se učil různým praktikám od intonace či zvyšování hlasu až po působení na city ovlivňovat ty, kteří mu naslouchali. Dnešní zastánci liberálního přístupu k drogám to mají snazší. Oslovují mladé lidi, kteří jsou ať se jim to líbí či nikoli, snadněji ovlivnitelnější. Stačí v podstatě uvést jako jeden z hlavních důvodů proti tomuto zákonu a to je omezování osobní svobody ve vztahu ke svému zdraví, protože s ním si mohu dělat co chci a nikomu potom nic není. Stačí aby lékař „zasvěceně“ hovořil o práci policie, kterou velice dobře zná a proto může hovořit o tom, že policie má dostatek prostředků, dostatek možností v boji proti drogám, jenom je neumí využívat nebo je snad ani využívat nechce. Jak pak by se tyto odborníci dívali na to, kdyby policista komentoval operaci slepého střeva či jiný lékařský úkon? A toto se vše v poklidu děje.

Tomu potom odpovídají reakce mladých lidí. Na základě posledních zkušeností, zejména se středních škol začínám zastávat názor, ne že se snad jedná o ztracenou generaci, ale o generaci skutečně velice ohroženou. Ale musím se vrátit na začátek. Jedná se o reklamu na cigarety a alkohol a samozřejmě jejich konzumaci. Jak jim vysvětlit postoj společnosti, která jim skutečně upírá jejich drogy a to převážně marihuanu, když si sama vytvořila systém legálních drog a to ještě systém velice finančně výhodný. Oni navíc tyto „legální drogy odmítají“ a nahrazují si je svými. Dali to jasně najevo před budovou senátu, kde se snažili svoji přítomností upozornit senátory, že s navrhovaným zákonem nesouhlasí. Velice zajímavá byla reakce mladých lidí při jednání na Moravě. Jednalo se o mládež Červeného kříže. Vyrazila mi dech otázka, „Co máme dělat, když nesouhlasíme s reklamou na cigarety a alkohol?“ Uvádím to úmyslně v souvislosti s demonstrací před budovou senátu. Tam si dovedou poradit a dokáží docela zřetelně dát najevo svoje stanovisko a podruhé to již nejde?

Jeden z dalších důvodů proč jsem současnou mladou generaci, tedy těch 16-18 letých označil za velice ohroženou je úroveň diskusí vedených na téma drogy. Připadám si jako v cirkuse plného papoušků. A to proto, že slyším neustále dokola, je to moje věc, se svým zdravím si mohu dělat co chci, přibude AIDS, závislí se budou bát chodit do center, jako bych slyšel stále ty jedny hlasy. Řekl jsem si dobře. Zákon je špatný. K tomu jste musely nějak dospět, máte nějaké argumenty proč tomu tak je. Když jste o tomto zákoně hovořili, tak určitě máte nějaké svoje představy o tom jak by měl vypadat, aby nebyl tak špatný. Dočkal jsem se překvapivé odpovědi. Ale to my dělat nebudeme, nato jste tam vy, specialisté. Mám tomu tedy rozumět tak, že mladí lidé kritizují jen tak z principu, aniž by o věci něco věděli, nebo ještě hůře že jsou tak snadno zmanipulovatelní, že si s nimi může každý dělat co chce, protože nemají vlastní názor a neumí si jej obhájit? Pokud ano, je to velice smutné.

Co dál. Ať to se zákonem dopadne jakkoli, problému drog se nezbavíme. Bude tady a bude nás ohrožovat stále více. Snad nebudeme tak tvrdošíjní, a nebude hledat každý sám, jak tento problém řešit. A hlavně, snad ho již začneme řešit i v terénu a nejenom v různých programech, které většinou zůstávají jenom na papíře, nebo se se změnou odpovědného pracovníka přepracovávají, protože předchůdce měl jiné představy.

Miloš Vaněček

KOKAIN

Jaroslav Šejvl, Úřad vyšetřování hl.m. Prahy

Zdrojem kokainu je kulturní keř koka (*Erythroxylon coca*), pěstovaný od pradávna (již před Kolumbem) v Jižní Americe. Jde o keř podobný naší trnce, s tuhými velkými listy. Tato rostlina byla poprvé vyšlechtěna ve střední Amazonii, dnes se však pěstuje ve velkém na úpatí And v Peru a Bolívii, Nejlépe se jí daří v teplých údolích v nadmořské výšce 1 500 - 1 600 metrů. Její povzbudivé účinky známe přinejmenším z doby Nazků (t.j. kolem roku 500 po Kr.). Doklady o tom pocházejí z mumifikovaných ostatků peruánského vladaře té doby, který měl ve svém hrobě také několik pytlů s listy koky. Kromě toho keramika té doby často znázorňuje lidi, kteří měli od žvýkání koky charakteristicky rozšířené tváře.

Do 10. století, vrcholu rozkvětu kultury Inků, se koka hojně užívala v Andách. Inkové věřili, že jim bohové koku dali proto, aby utišili jejich hlad, dodali jim novou sílu a pomohli jim zapomenout na jejich neštěstí. Inkové koku uctívali a používali ji v náboženských obřadech spojených se vstupem do dospělosti. Šamani pomocí koky vyvolávali stav, který se podobal transu a umožňoval spojení s duchy. Koka byla příliš významná na to, aby jí používali pouze prostí Indiáni a proto byla před útokem Pizarra a jeho conquistadorů konzumace koky celkově velmi nízká. Když roku 1533 dorazil Pizarro do hlavního města království Inků Cuzcy, tak Inkové útoku podlehli a říše se rozpadla. Indiáni tímto dostali okamžitý přístup ke zdrojům koky a začali ji žvýkat, čímž se závislost na kokainu velmi rychle šířila.

Španělé byli překvapeni stimulačními účinky koky : "Rostlina je tak výživná a dovede tak povzbudit, že Indiáni mohou celé dny pracovat, aniž by cokoli potřebovali." Španělé z tohoto těžili a Indiány nutili dřít do úmoru ve stříbrných dolech, kdy koka Indiánům potlačovala chuť k jídlu a úplně jim otupovala smysly. Do Evropy se koka dostala díky conquistadorům, kteří se vraceli z této výpravy a začali tak šířit mnohdy nadnesené popisy jejích vlastností. Koce se začalo říkat "elixír života" a roku 1814 vyšel v časopise *Gentleman's Magazine* článek, v němž sir Humphrey Davy (jeden z předních přírodovědců té doby) vyzývá vědeckou obec k zahájení pokusů. Domníval se totiž, že koka by se mohla uplatnit jako "náhražka stravy, a lidé by tak mohli vydržet čas od času třeba i měsíc bez jídla ....". Obchodního úspěchu se koka dožila až s vynálezem tzv. *Vin Mariani*. Jeho duchovním otcem byl Angelo Mariani. V 60-tých letech 19. století uvedl na trh své víno, pastilky a další preparáty, které měly údajně působit jako analgetika, anestetika a také jako léky proti nadýmání (karminativa). Všechny obsahovaly velké množství výtažku koky a nikoho nepřekvapilo, že měly okamžitý úspěch. Víno dal oficiální schválení dokonce i Vatikán za papeže Lva XIII.

Podobná směs získala popularitu také ve Spojených státech amerických. Peruánské víno z koky se dostalo roku 1900 i do příručky spotřebitele vydané firmou Sears, Roebuck a spol. (*Sears, Roebuck and Co. Consumers' Guide 1900*), která popisuje některé vlastnosti tohoto nápoje :

Podporuje a osvěžuje tělo i mysl ....Lze ji bez nebezpečí užívat po jakoukoli dlouho dobu ...je dokázáno, že po použití peruánského vína z koky člověk zvládne ve stejném časovém úseku více než dvakrát tolik práce a v podstatě při tom nepocítí únavu.

Ještě slavnější nápoj Coca - Cola původně obsahoval výtažky *Erythroxylonu coca* a *Cola nitida* , tedy kofein a víno. Tento nápoj vynalezl lékárník John S. Pemberton z Atlanty ve státě Georgia. Na počátku 80-tých let 19. století uvedl na trh posilující nápoj (tonikum) nazvaný Pembertonova koka z francouzského vína. Základem nápoje bylo víno *Vin Mariani*,

o němž Pemberton tvrdil, že má posilující účinky, pomáhá trávení a stimuluje nervovou soustavu - jde tedy prý o nápoj intelektuálů. Když začala v Atlantě roku 1886 prohibice, tak Pemberton odstranil z receptury víno a nahradil jej sirupem. Nový nápoj pojmenoval : " *Coca Coila - nápoj abstinentů*". Roku 1904 se rozšířily obavy z narkotických vlastností kokainu a ty pak vedly k zákazu používání výtažků z koky. Americká vláda se nakonec také pokusila přinutit firmu Coca Cola, aby změnila název tohoto nápoje. Po několika právních roztržkách se název podařilo zachovat především proto, že Coca Cola a Cola mezitím zdomácněly a zásahy vlády do jazykového úzu byly politicky nepřijatelné. Od roku 1860 máme k dispozici metody pro izolaci kokainu. Jedním z prvních, kdo začali s touto látkou experimentovat, byl Sigmund Freud. Ve své nadšené zprávě " Über Cola " z roku 1884 píše: " Již pár minut po požití kokainu člověk pocítuje náhlou rozjařenost a lehkost. Rty a patro zůstávají mírně necitlivé a nakonec se v těchto částech rozlije pocit tepla." V roce 1884 byly prokázány účinky kokainu v lokální anestézii. V roce 1860 získává jako první v Evropě Albert Niemann čistý produkt, který známe jako koain a v roce 1862 stanoví Wilhelm Lossen definitivně jeho vzorec na : $C_{17}H_{21}NO_4$. Mezinárodní vědecká obec samozřejmě nevěděla, že ji předešli už Indiáni poloostrova Guajira na hranicích mezi Kolumbií a Venezuelou, kdy technika, kterou si předávali Guajirové od pradávných časů spočívala v tom, že se dávala ve vodě vařit směs rozžvýkaných listů koky a vápenného prášku, získaného nastroháním ovařených ulit. Výsledkem byl jakýsi viskózní sirup, velmi podobný dnešní kokainové drogové bázi. Do dnešní doby není přesně určeno působení této látky. Většinou se však uvádí, že se kokain spojuje s acetylcholinovými receptory na neuronových membránách, mění permeabilitu těchto membrán pro sodíkové ionty, a tak zasahuje do přenosu vzruchů. Dnes kokain nahradily převážně syntetické preparáty jako PROKAIN (Novocaine), který je součástí injekcí u zubaře. Většina objemu koky, který se dnes v Jižní Americe vyváží, se používá nelegálně. Kokain se vstřebává mukózní membránou v nose (proto se hlavně šnupe) a začne okamžitě působit jako stimulans a na centra slasti v mozku. Při několikátýdenním užívání však poškozuje nosní přepážku - narkomanům většinou teče z nosu a vede k silné fyzické i psychické závislosti. Vytváření závislosti na kokainu se nejmórazněji projevuje při kouření tohoto volného alkaloidu. Jde o nechvalně známý "crack", jehož použití vyvolává stavy, které narkomané popisují jako "orgasmus v každé buňce těla".

Nejdříve se objeví intenzivní euforie a poté se dostaví hluboká deprese a potřeba nové dávky. Narkoman kouří "crack" v 15-ti minutových intervalech někdy až 72 hodin bez jídla či spánku a nakonec zkolabuje. Nyní již do jisté míry rozumíme farmakologii tohoto návyku. Zdá se, že kokain blokuje reabsorpci neurotransmiteru dopaminu v mozku, které ovládají reakce na příjemné podněty, jde o tzv. centra slasti. Stejně jako další synapse mají i synapse s dopaminem zvláštní záchranné mechanismy pro nevyužité neurotransmitery. Kokain blokuje absorpci nadbytečného dopaminu, a tak umožňuje působení na neurony v centrech slasti.

Ve zprávě z roku 1988 vydané Národním Institutem pro drogovou závislost (*National Institute for Drug Abuse*) se odhaduje, že v té či oné formě vyzkoušelo kokain asi 35 - 40 miliónů Američanů. Závislost se však rozšířila i do ostatních částí světa. V Jižní Americe se kokain stále hojně žvýká, odhaduje se, že k pravidelným žvýkačům (*coqueros*) patří nejméně 15 miliónů Indiánů. Kokain používají, aby předešli únavě, potlačili hlad a vyvolali u sebe celkový pocit blaha a především, aby zapomněli na strasti každodenního života. Mechanismus působení kokainu je však poněkud jiný než při jeho působení na mozek. V adrenergních nervových spojích se nadbytečný noradrenalin vstřebává do uvolňovaných buněk, a nemůže tedy reagovat s noradrenalovými receptory.

Kokain jeho reabsorpci inhibuje, a tím umocňuje působení tohoto neurotransmiteru, kdy výsledkem je oddálení pocitu únavy atd. Indiáni si hmotu na žvýkání připravují z koky a limet, které reagují se solemi kokainu v listech uvolňují čistou drogu. Tímto způsobem člověk

z 50 g listů získá zhruba denně 400 mg kokainu. Jde skoro o totožné množství, které vstřebává typický šňupající narkoman. Listy však přinášejí Indiánům i výhody, protože obsahují velké množství vitaminů C, B1 a riboflavinu, a tak žvýkání pomáhá předcházet chorobám vznikajících v oblastech, kde je nedostatek čerstvého ovoce a zeleniny. Indiáni také koku používají proti revmatickým bolestem, bolestem hlavy, příznakům astmatu a jako afrodisiakum. Důkazy o účinnosti těchto preparátů však nejsou.

Kokain je bílý nebo naředlý prášek hořké chuti, který po několika minutách způsobuje znečistlivění jazyka. Získává se izolací z drogy (sušených kokových listů), která ho obsahuje 0,5% - 1%, nebo synteticky. Používá se ke šňupání v čisté formě nebo ve směsích, případně nitrožilně.

Šňupání je nejrozšířenější způsob užívání kokainu. Ten se však dá užívat i intravenózně, kombinovat s heroinem (speedbal) nebo kouřit v podobě tzv. free base, kdy zejména dva poslední způsoby jsou na vzestupu. Intravenózní injekce účinky kokainu urychlují a násobí, a tímto vyvolávají silnější požitek. Vedou ale také k přehřátí organismu, jež může mít za následek fenomény hypertenze a hypermetabolismu, projevující se křečemi, krvácením v ústřední nervové soustavě a srdečními příhodami. kombinace heroinu a kokainu, při níž se spojují excitační účinky kokainu s vlivem zmíněného narkotika, podrobují organismus ohromné zátěži.

Free base, objevená v Kalifornii v roce 1974, se kouří smíchaná s olejem ve vodních dýmkách ve skle. Použije se zdroj tepla, aby se kokain vypařoval. Ten projde prostřednictvím plic rychleji do krevního oběhu, čímž se v tomto případě vyvolá chvilková intenzivní euforie, jež za necelou čtvrt hodinu vytratí. *Crack*, neboli *rock* se objevil v USA v Los Angeles kolem roku 1981 a do New Yorku se dostal koncem roku 1984. Existuje ve formě drobných tmavohnědých či béžových krystalů. Uživatelé jej inhalují ve formě páry, podobně jako příbuznou *free base* pomocí malých vodních dýmek. Má krajně rychlý, mohutný účinek. Vyvolává silnou závislost a těžké poruchy. Protože dávky byly mnohem levnější, už od 5 USD, tak zasahoval *crack* v roce 1986 už přes 1 milion mladých lidí navštěvujících kuřárny. Podle jedné odborné studie v revui *Psychotropes* činí smrtelná dávka kokainu u jedince vážícího 70 kg od 750 - 800 mg při jednorázovém intravenózním nebo inhalovaným užití. Teoreticky je lidské tělo schopno neutralizovat takovou dávku za 1 hodinu, což znamená kolem 10 g denně. U některých jedinců může však požití pouhých 50 mg způsobit smrt.

Kokainový rituál je v podstatě u všech uživatelů stejný. Kokain se dává do lahvičky nebo se zabalí do papírku a složí. Poté se rozetře na zrcátku nebo jiném předmětu s dokonale hladkým povrchem a naseká se čepelkou či žiletkou, aby se odstranili drobné krystaly a zbyl pouze jemňoučký bílý prášek. Potom se vytvoří jedna či několik tří až pěticentimetrových čárek (*lignes*), jímž se také říká koleje (*rails*) nebo také, jestliže jsou vydatné - bulváry. Uživatel se může od ostatních odlišit jakostí pomůcek. Šňupat může prášek různým náčiním, ať již stodolarovou bankovkou nebo zlatou trubičkou, což znamená, že čím je hladší nástroj na šňupání, tím méně se v něm zachytí kokainu při této činnosti. Bez těchto pomůcek lze kokain užívat prostým ucpáním nosní dírkou a druhou nosní dírkou nadechnout prášek. U druhé čárky poté postupovat opačně.

Stručná historie v číslech :

2 500 - 1 800 př.n.l. - v hrobech na Huaca Prieto (severní Peru) byly objeveny lístky koky, pocházející z tohoto období

1499 - zeměpisec Amerigo Vespucci pozoruje na pobřeží dnešní Vevezuely domorodé obyvatele jak užívají koku

1550 - Španělský kronikář Cieza de León věnuje ve své Kronice Peru celou kapitolu koco

1573 - hodnota listové koky spotřebované ročně v důlní oblasti Potosí odpovídá 450 kg zlata

1750 - Joseph de Jussieu, účastník výpravy vedené La Condaminem, posílá první rostlinky koky do Francie

1855 - Němec Friedrich Gaedcke získává směs různých alkaloidů obsažených v listové koco

1858 - 1860 - Albert Niemann objevuje alkaloid kokainu

1863 - Korsický chemik Angelo Mariani začíná uplatňovat v Paříži kokové víno, jež má obrovský úspěch

1884 - Sigmund Freud píše první ze svých čtyř článků o kokainu, Ueber Coca

1886 - John Styth Pemberton, farmaceut z Atlanty, uplatňuje napodobeninu Marianiho vína, Coca - colu, obsahující rovněž kokain

1908 - Ostrov Jáva se stává hlavním světovým vývozcem listové koky

1914 - Zákon, známý jako Harrison Act, omezuje spotřebu kokainu v USA

1934 - Cole Porter píše text proslulé písně I get a kick out of you, pojednávající o kokainu, který zůstává v módě na Broadwayi a v Hollywoodu

1940 - 1960 - celkový sestup kokainu

1961 - OSN stanoví Jednotnou úmluvu o omamných a psychotropních látkách, v níž je stanoveno, aby do 25-ti let po ratifikaci

1964 - byly likvidovány porosty koky v Peru a v Bolívii

1980 - v Bolívii provádí generál García Meza puč, financovaný a podporovaný kokainovou mafii

1984 - je zavražděn kolumbijský ministr spravedlnosti Lara Bonilla, vraždu financovala kokainová mafie

1985 - legální potřeba kokainu ve světě - tj. farmacie - činí 1,2 tuny. Nezákonná produkce přesahuje 200 tun.

1988 - Mezinárodní konference svolaná OSN přijala Konvenci o zákazu nezákonného obchodu s omamnými a psychotropními látkami. Konvence vstoupila v platnost v listopadu 1990.

1990 - množství kokainu zabaveného v Evropě se zdvojnásobilo, v USA se počet narkomanů užívajících kokain snížil o 70 %, počet osob užívajících Crack zůstal na hodnotě 1/2 milionu

1990 - v tisku je oznámeno, že se ve světě ročně produkuje okolo 700 tun kokainu

1991 - byl zřízen Mezinárodní program OSN pro kontrolu omamných a psychotropních látek, který nahradil práci tří dřívějších drogových útvarů OSN

1991 - v červnu se šéf Medelínského kartelu Pablo Escóbar vzdal policii a kartel oznámil, že zastavuje boj proti vládě

1992 - v červenci Pablo Escóbar uprchl z vězení

1992 - v září byl zatčen Abimal Guzman, vůdce peruánské Světlé stezky spjaté s narkomafií a v říjnu 1992 byl odsouzen na doživotí

1992 - zasedání v OAS v Nassau schválilo model legislativy proti praní špinavých peněz

1992 - v září bylo při akcích proti kartelu z Calí zabaveno 44 milionů dolarů a bylo zatčeno na 152 jeho příslušníků

1993 - v lednu Medelínský kartel vyhlásil novou ofenzívu proti kolumbijské vládě

Použitá literatura :

- *A. Delpirou, A. Labrousse* - KOKA, KOKAIN, KOKS

- *John Mann* - JEDY, DROGY, LÉKY

- Bulletin NPDC ÚOOZ S KP P ČR

Historizující úvaha a pohled na drogovou závislost v České republice část II.

MUDr. René Grumlík, CSc.

Pohlédneme-li do chorobopisných opavských léčebných archivů z konce minulého a počátku tohoto století, vidíme, že morfinoví pacienti svým sociálním profilem, komplexem příznaků a způsoby pro nás dnes přijatelně vedené odvykací léčby přesně odpovídali popisům v odborné literatuře té doby. Byli to většinou rovněž lidé z „lepších společenských vrstev“. Do léčebny je také přiváděly nesnesitelné už příznaky z povleklé morfinové intoxikace i životní debakly. Ač to byli většinou „lepší lidé“ v tehdejší společnosti, sotva už jim mohly tak závažné poruchy chování být tolerovány. Odpovídá tomu také Kuffnerovo určení indikací k přijetí:

- a) *Tvrdošíjná nespavost. Nemocný nemůže za noci ani zdřímnout, kdežto za dne a zvláště když se octne ve společnosti, když něco chce začít dělat, ani takořka nemůže víčka udržet rozevřelá a sotva unese hlavu únavou klesající.*
- b) *Výbuchy emoční, kterými rodina a okolí dlouho trpí, jež však konečně stávají se nesnesitelnými. Osoba vyvolává konflikty excedováním in Baccho a nerozvážnými dispozicemi majetkovými, není přístupna žádné domluvě a reaguje vždy bouřlivým vzrůstem.*
- c) *Záchvaty úzkostné, jež mohou připomínati na raptus melancholicus.*
- d) *Halucinatorní mráкотné stavy transitorní aneb i delší stavy afektivně delirantní.*

Bylo také tehdy ve zvyku s touto přece jen ne ke cti vedoucí chorobou ucházet se v nouzi o léčbu ve vzdálených psychiatrických léčebnách. Do opavské tak přicházeli na zlomu století nemocní z Krakova, Hamburгу, Brna. U mnoha z nich předcházela odvykací léčba v léčebnách a sanatoriích Rakousko - Uherska, Německa a Švýcarska. Za zvláštní zmínku, mluvíme-li o léčebném systému, stojí používání prvků maxwell-jonesovské terapeutické komunity tehdejšími na svou dobu moderním psychiatrem, ředitelem léčebny Med. Dr. Boeckem. V jeho bytě se pořádaly sólové koncerty, literární večery, hrály se karty, pacienti chodili s ošetřovatelem nebo i sami na procházky nebo i do divadla a vraceli se do léčebny taxíkem o půl třetí v noci. Zdá se dnes, že volností z principu terapeutické komunity bylo pro tehdejší léčené morfinisty příliš a na škodu.

Drogy si v městských lékárnách opatrovali volně a tak v dekursních listech se neustále objevují záznamy o neustálých intoxikacích a poruchách chování v nich. Postřehli to pochopitelně i blízcí léčených a často žalovali ředitele léčebny. Staříčkový svobodný pán líčí svou 35-letou milenkou, propadlou morfinu a v Opavě léčenou, jako osobu, kterou se zatím nikomu nepodařilo v její rafinovanosti ohlídat před opatřením si drogy.

Nahlédněme do některých těch chorobopisů. Osudy nemocných v nich popsané nebo i jen naznačené nechávají vzniknout představě, že sociologizující literatura té doby mohla být bohatší a že někteří tehdejší pacienti svým osudem jakoby byli známi některým světovým autorům beletrie. Většina z nich má ve své anamnéze četné ústavní psychiatrické pobyty, v sanatoriích a na klinikách Rakousko - Uherska, Švýcarska a Německa. Protože to bývali bohatí lidé, setkávali se s velkými postavami psychiatrie minulého století a tato setkání vždy dávali okázale na podiv. Pro lékaře morfinismu propadlé bylo typickým neobyčejně časté střídání pracovního poměru a jejich působení na značně exotických místech na jiných

kontinentech než evropském, působení v armádě, u loďařských společností nebo u vězeňských sborů. Jejich profesionální debakly a důvody hojného střídání práce byly obyčejně v chorobopisech jen naznačeny.

Z nasbíraných chorobopisů z let 1890 až 1920 vznikl soubor, čítající 16 nemocných, 10 mužů a 6 žen s průměrným věkem 31,2 a s věkovým rozpětím 21 až 39 let. Délka trvání morfinismu byla vždy několikaletá a vždy na jejím počátku stálo regulérní podávání morfinu jako léku.

Kasuistická sdělení:

1. 30-letý L. T., lékárnický praktikant, byl do opavské léčebny poprvé přijat (1896) už jako rozvinutý a předtím opakovaně léčený morfinista. Předcházelo šest léčebných pobytů jinde. Vždy byl přijat ve stavu těžkého somatického marasmu, zcela neschopný být v delirantních stavech, časem těžce degradovaný na osobnosti, kdy se živil jako metař ulic. Opakovaně pro různá násilí byl uvězněn. Za hospitalizace pro své hystericko - agresivní chování byl vždy velmi svízelným pro personál pacientem, vydíral a vyhrožoval.
2. 37-letá ovdovělá baronka P.v.F., do léčebny ji přivedly pro vleklé afekty. Po morfinu sáhla před pěti lety ve spojitostmi s existenčními těžkostmi po smrti svého manžela, zemřelého za příznaků progresivní paralýzy (onemocnění mozku, které je součástí třetího stádia syfilis) v opavské psychiatrické léčebně. Na pacientce zůstalo řešení značných dluhů, které manžel při své chorobě nadělal. Lékařské vyšetření popisuje systematické bludné myšlenky, těžké hypochondrické a melancholické stavy, hysterickou povahu s bouřlivými afektivními výlevy, opakované sebevražedné pokusy. Je vzneseno obvinění jedné místní lékárny z nezodpovědnosti, se jakou nemocné předávala drogy. Těžší formě morfinismu odpovídal somatický nález. I na laika prý působila nemocná dojmem plné ztráty energie a morální degenerace. Byla zahájena odvykácí léčba, chirurgicky byly ošetřeny hnisem naplněné abscesy po nesterilních injekcích, devátého dne byly nalezeny tři prázdné lahvičky se signaturou „Morphium“ a injekční stříkačka. V dalších dnech je popisováno hystericko - neurotické chování. Během léčby nastalo zklidnění a po čtyřech měsících léčby byla pacientka propuštěna. V chorobopise zůstal padělaný recept na morfium s dopsanou doložkou „Semper repetatur!“ (Vždy opakovat!)
3. 33-letý J.B., byl přijat do léčebny (1911) k odvykácí léčbě pod nátlakem rodiny. Otec si stěžuje, že prodal všechno domácí zařízení a oblečení a všechny peníze proměnil za morfium u lékárníka K. v lékárně U černého orla. Stejně tak učinil s posledním pytlím brambor a mouky, které jeho otec uchraňoval dosud jako obživu pro vnuky. Svého otce vydírá a vyhrožuje mu smrtí a zapálením domu, pokud mu nedá na drogu. Nebezpečným zuřením dosahuje svého. Opakované pobyty v letech 1912, 1915 a 1923 popisují pokračování v závislosti v kombinaci s Veronalem. Byla to doba před nebo kolem šanghajských a haagských úmluv a drogy tak byly při nízké úrovni ohlídkování poměrně snadno dostupné a za peníze v lékárnách vyměnitelné. Hojná byla zřejmě také volba morfia jako analgetika u nikterak složitých bolestivých příhod.

Chorobopis Med. Dr. L. P.

1. pobyt

V době prvního přijetí 30-letý svobodný lékař z Krakova, stalo se tak dne 17. května 1909 a k odvykácí léčbě se přihlásil z vlastní vůle.

Do examina pacient sdělil počátek užívání morfia před 4 lety v souvislosti se značnými bolestmi při zánětu varlat. Po několika měsících přestal užívat a vydržel tak rok.

Pak si užil občas při rozladách, týdny dokázal být bez drogy. Časem bez drogy nemohl být a prošel v květnu 1908 odvykací kúrou v Baden-Baden. Do srpna 1908 abstinovat. Vstoupil do vojenské zdravotní služby, tam se mu nelíbilo. Chtěl se přihlásit ke studiu na Akademii umění a věnovat se umělecké činnosti, neměl však na to čas. Všemi neúspěchy byl rozladěn a vrátil se k morfiu. Vystoupil z vojska, našel si zaměstnání ve vídeňské nemocnici. Chtěl se zbavit návyku a nešlo to, protože služba v nemocnici byla těžká. Tři měsíce byl bez práce a k morfiu užíval také kokain.

Nález:

Střední výšky, špatné výživy, zsinalešedé barvy v obličejí. Zornice zúžené, reagují správně.

Dekurzni záznamy:

Dobry spánek i přes den, odpolední rozlady, je nespokojen a chce jít ven. Podávány jsou nízké dávky morfia a barbituráty. Čtvrtého dne po přijetí na vycházce a ošetřovatelem v hostinci vypil čtyři piva. Od šestého dne se stále domáhá medikamentů, chce jít na pivo a víno, má průjem a přeje si být propuštěn.

Takto se stalo po 11 dnech ústavního pobytu.

2. pobyt

Pacient byl opětovně přijat k odvykací léčbě dne 20. července 1911 ve věku 32 let. Do examina sdělil, že 6 měsíců pracoval jako lékař v Bresku, předtím hojně cestoval po arabském východě. Kožní zánět po celém těle ho v březnu 1910 opět přivedl k morfiu. Jako denní dávku uvedl 1,5 gr morfia a stejné množství kokainu. Před rokem se také pokoušel o odvykací léčbu v trvání 5 dní. Při vyšetření se dožaduje morfia.

Druhého dne po přijetí byl zatčen a umístěn v opavské věznici. Ukázalo se, že odpoledne v den před přijetím přepadl v jednom přízemním bytě služebné děvče. Do úst přepadené vložil roubík, znásilnil ji, pak svázal na rukou i nohou. Po té byt prohlédl a odnesl si sáček s pamětními mincemi. Druhého dne po uvěznění však konstatoval vězeňský lékař u uvězněného abstinenci úzkostný neklid a vzrušení a odeslal ho zpět do léčebny.

Nález:

Povšechně značně zanedbaný, snížený stav výživy, na končetinách a v podbříšku četné pigmentové skvrny se strupy na kůži, na končetinách furunkly a hnisající infiltráty. Puls 60/min. Zornice střední šíře, reagují obleněně. Klidné chování.

23-07-11

Předstírá abstinenci příznaky a udává zvracení, průjmy, silné pocení, ošetřovatelé to popírají.

24-07-11

Mluví o pronásledování jakými si lidmi v Krakově, vyhýbavě se zmiňuje o příběhu přepadené služebné a alibisticky vydírá - nemůže přestat s morfiem, dokud řízení proti němu nebude zastaveno.

V dalších dnech pobytu je popisováno charakteropaticky neupřímné chování pacientovo - domáhá se po ošetřujících morfia pod slibem se pozdějšího revanžování. Svě požadavky morfia stále opakuje, je nespokojen, nadává, přehnaně kouří.

Zevrubně během pobytu byla zaznamenána subjektivní anamnéza, zaplněná alibistickými postoji a interpretacemi pacientovými s opětovným nacházením objektivních příčin, stojících v pozadí jeho morfinové kariéry. Ta byla zaplněna četným střídáním pracovišť s dáváním podmínek pro ponechání a s výpověďmi, četnými zahájeními odvykacích kúr a

ukončením jich po několika málo dnech nebo týdnech a nekritičnostími nemocného. Zaměstnání nacházel v armádě, u lodní společnosti Lloyd, jako praktický lékař, dopouštěl se enormních vad při i jednoduchém ošetřování. Zásadně popřel epizodu s vniknutím do bytu.

V srpnových dnech pobytu je svízelný svým chováním, vyčítavě a opozičně se staví vůči ošetřujícím lékařům, snadno upadá do rozrušenosti, domáhá se energicky propuštění a vyhrožuje interpelacemi v říšské radě, píše stížnosti na policejního komisaře a na lékaře ústavu.

Dne 23. srpna 1911 byl pacient v doprovodu svého otce propuštěn s dekurzní poznámkou „Geheilt entlassen“ (Propuštěn jako vyléčený).

3. pobyt

Pacient byl přijat dne 28. května 1912 a okolnosti přijetí nejsou v chorobopise zaznamenány. Prý 8 měsíců od posledního propuštění abstinovat, načež se chtěl v dubnu letošního roku posílit před provedením klešťového porodu a zvolil k tomu morfium.

Nález:

Špatná výživa, bledost v obličeji, zornice střední šíře a reagují, není třes.

Dekurzni záznamy:

V noci nespí, domáhá se morfia, je v neklidu hlučný a nadává, vynucuje si návštěvu města, vyvolává konflikt s lékařem, ve svých požadavcích je neodbytný, vyhrožuje s vyceňováním zubů. Pro neodbytnost v naléhání byl dne 30. května 1911 propuštěn.

4. pobyt

Do léčebny ho přivezl dne 19. ledna 1915 neznámý lékař s poznámkou „pan doktor je morfinista“. Je ve vojenské uniformě. Jeho doprovázející důstojnický sluha mu chce odebrat plášť, protože prý jej prodal feldvéblovi. Pacient si na to nevzpomíná a prý je to poprvé, co se mu stalo něco podobného.

Pacient je vyhublý a popelavý ve tváři, ustrašený a při vědomí. Vyhlíží velmi vyčerpaně, sotva se udrží na židli, těžkopádně odpovídá, cestou na stanici musel být podpírán, odmítá se svléct a okoupat, dožaduje se cigaret, kávy a vína. S námahou byl svlečen a okoupan, měl přání morfia.

Druhého dne při vizitě je obluzený, nepoznává jemu známého z dřívějších pobytů lékaře, na otázky neodpovídá, má zúžené zornice s ochablou reakcí, je bradykardický (zpomalený) s pulsem 44/min. Přes den spí, několikrát se pomočil, musí být krmen.

Po 9 dnech léčby je zaznamenáno zlepšení, vědomí je lucidní (jasné), domáhá se jen cigaret a neurvalým způsobem propuštění. Přetrvávaly značné poruchy paměti a z toho orientace.

Do examina přiznal návrat k morfiu pro pocity ochablosti. Po narukování znovu prošel abstinenční kúrou ve vojenské nemocnici. Na okolnosti tohoto přijetí neměl vzpomínku.

Referoval pacientův vojenský sluha: byl k panu doktorovi přidělen před třemi měsíci. Ten poslední dobou pobýval před superarbitrací kvůli morfiu po vojenských zdravotních zařízeních. Dříve při službě na frontě byl naprosto nepoužitelný, spal, ležel, nepracoval. Po stížnostech ostatních lékařů byl z fronty odvelen. Po té ve Vídni na dovolené bral mnoho morfia.

Po 23 dnech odvykání s hnisavě mokvavými abscesy byl pacient propuštěn k vojenské správě.

V době abstinenčních příznaků po přijetí byly v té době podávány pacientům barbituráty se snižovanými postupně dávkami morfinových preparátů, později pak od přibližně končícího druhého měsíce odvykání jen barbituráty ve snižovaných dávkách,

v posledních týdnech pobytu bývali bez medikamentů. Pro podvýživu se dbalo o somatické posílení, pro hojná hnisavá ložiska byla nutná chirurgická péče. Z psychiatrického hlediska při četných agresivitách s vyhrožováním, při rafinovaných úskocích a podvodech, při bezostyšném lhaní těchto nemocných (stejně jako dnes) bylo nutné být vyzbrojen profesionálně nekonečnou trpělivostí a psychoterapeutickým umem.

Porovnáme-li v našich představách nemocné drogovou závislostí v abstinčních ústavních pobytech v morfinové éře na počátku století s nemocnými současnými, vychází nám, že míra degradace osobnosti v závislosti na délce zneužívání drogy je naprosto stejná, že jsou jiné příznaky intoxikací a tedy způsobů léčby v nouzových situacích, že pro psychiatry jsou dnešní nemocní stejně svízelní jako ti dřívější morfinoví, a že jim skýtají jen v nepatrném počtu dobrý pocit z dopadu jejich léčebného úsilí.

DROGY V USA ZNOVU NA SCÉNĚ

Readers Digest

Jaký vztah mají k drogám američtí středoškoláci? zeptal se v průzkumu časopis Readers Digest

Osmnáctiletý Mike Woods z předměstí Clevelandu popisuje svůj denní rozvrh následovně: Každý den po vyučování kouřím marihuanu. Pak si zdřímne nebo zavolá několika kamarádům a jen tak se poflakuje venku. Než před třemi lety s marihuanou začal, dosahoval chvalitebného prospěchu a byl sprinterskou hvězdou školního atletického družstva. Teď je trojkař a běhání pověsil na hřebík.

„Tráva z vás udělá lenocha,“ říká Woods. „Už mě unavuje dělat i domácí úkoly.“ Přesto se jí ale nehodlá vzdát. Její kouření Woodse a jeho kamarády už přivedlo i k silnějším drogám. „Spousta lidí přešla z trávy na LSD,“ říká Woods. Na otázku, kolik spolužáků kouří travu, se jen usměje: „To se nedá spočítat. Je jich hodně. A úplně stejné je to i na ostatních středních školách v okolí.“

- Na hudebním festivalu v texaském Austinu je vzduch ztěžklý vůní marihuany, její kouř je nejhustší u pódia. Dýmky a cigarety kolují volně mezi publikem.

Většina ze 14 tisíc návštěvníků bloumá mezi prodejními stánky, které nabízejí hlavně zboží související s drogami. U jednoho stánku mají doutníky Phillies Blunt. Mnozí je kupují, vydlabou do nich díru a naplní ji marihuanou. Čtyři mladičké dívky si prohlížejí jakési bylinné cigarety a zajímají se, jestli mají nějaké účinky. Po zamítavé odpovědi se jedna z dívek podívá: „Proč to teda kouřit, když to nic nedělá?“

- Jedno slunečné sobotní odpoledne potkávám před obchodním střediskem Westlake v Seattlu dva chlapce. Na moje otázky se smíchem přiznávají, že si jdou zakouřit marihuanu. Ujdeme asi tři bloky, zastavujeme na chodníku a

jeden z hochů vytahuje z krabičky marihuanovou cigaretu. Zapaluje si ji a zhluboka vdechuje. „Nemám ani den bez fetu,“ říká. „Ve škole to běžně kouříme při obědě.“

PO CITELNÉM poklesu užívání drog mezi mladistvými v 80. letech se dnes drogy, zvláště pak marihuana, opět šíří rychlostí laviny. Podle údajů Institutu pro sociální výzkum při Michiganské univerzitě vzrostlo užívání drog mezi žáky osmých tříd proti roku 1992 čtyřnásobně. Loni si marihuanovou cigaretu zapálilo dvakrát tolik amerických školáků, než tomu bylo o tři roky dříve. Polovina všech středoškoláků alespoň jednou vyzkoušela zákonem zakázané látky, přičemž drogy se dnes už netýkají jen problémových studentů. „Na naší střední škole kouří marihuanu tolik lidí, že už prostě nemůžete mluvit o nějaké uzavřené skupině feťáků,“ konstatuje šestnáctiletá Monica Lobová z iowského West Des Moines.

Ačkoli americká mládež nejčastěji sahá po marihuaně, značně rozšířené jsou i různé chemické prostředky běžně používané v domácnostech, jejich čichání dokáže vyvolat „psychoaktivní“ stavy mysli. Každý pátý osmák přiznává, že už tyto látky vyzkoušel.

K oblíbeným drogám patří také silné halucinogenní látky LSD a PCP, které mohou způsobit dlouhotrvající psychotické reakce, rohypnol, silnější sedativum než valium, nebo extáze, vyvolávající euforické pocity. Nedávný průzkum mezi dvanáctiletými až sedmnáctiletými studenty prokázal, že většina z nich se může snadno dostat i k heroinu a kokainu.

Příčina tohoto mimořádného nárůstu užívání drog je nad slunce jasnější, tvrdí první ředitel Národního ústavu boje proti drogám doktor Robert DuPont.

Celých 13 let se dařilo držet užívání marihuany na nízké úrovni především díky jednotnému úsilí škol, rodičů, politiků i médií, kteří sborově upozorňovali mládež, že drogy, marihuanu nevyjímaje, jsou nebezpečné a škodlivé. Podobných poselství však postupně ubývalo. „Dnes už o tom nikdo nemluví. Jako by problematika drog byla tabu,“ říká sedmnáctiletá Susan Acornová z Omahy. Naopak, pop-kultura a zvláště hudba začaly představovat marihuanu jako normální, není přímo krásnou součástí dospívání. Loni v květnu *Washington post* konstatoval: „Tráva, to je ono!“ A tak začalo užívání drog opět narůstat.

Abychom lépe pochopili příčiny, musíme se zeptat nedávných teenagerů, proč oni byli jiní. Třidvacetiletá studentka Washingtonské univerzity Britt Tunicková maturovala v roce 1990 a na střední škole nikdy drogy nezkoušela. „V televizi šla spousta reklam,“ vysvětluje Britt, „Odmítněte hned napoprvé a pak pokaždé. Ta slova se nám vryla do paměti. A vysvětlovali nám to vytrvale.“ Kampaň jasně říkala, že drogy jsou škodlivé a ze sociálního hlediska nepřijatelné. Studenti, kteří drogy užívali, byli všeobecně považováni za „ztracené existence bez budoucnosti“.

V 80. letech snad nejúčinněji zapůsobil slogan manželky prezidenta Reagana Nancy: „Prostě řekněte ne.“ Ta slova, která poprvé pronesla na základní škole v Oaklandu v roce 1985, podnítila celonárodní aktivitu. Ještě téhož roku vzniklo 36 občanských organizací bojujících proti drogám a do roku 1989 jich bylo už 650.

Rostoucí zájem veřejnosti o boj proti drogám vyvolal také rozsáhlou kampaň v médiích. Když v roce 1986 vzniklo Sdružení pro Ameriku bez drog (PDFA), odborníci na sdělovací prostředky a reklamu spojili své úsilí při vytváření reklam odmítajících drogy. Média věnovala této problematice vysílací čas i tiskovou plochu v celkové hodnotě dvou miliard dolarů - byla to největší veřejná

reklamní kampaň v americké historii.

Koncem 80. let vévodily vysílání reklamy PDFA jako například tato: *Vážně tvářící muž v záběru říká: „Ještě je mezi vámi někdo, komu není jasné, co dokážou drogy?“ Strih na vajíčko. „Tohle je váš mozek.“ Strih na rozpálenou pánev. „Tohle jsou drogy.“ Rozbije vejce a použije ho na pánev, kde se vejce takřka okamžitě a hlasitě uškvaří. „Tohle je váš mozek na drogách. Máte nějaké otázky?“*

Také televize tehdy prokázala, že může hrát v utváření názorů mládeže na drogy významnou roli. Pracovníci z Dětského střediska Johnse Hopkinse loni zkoumali vliv televizní reklamy na vzorku 700 žáků základních a středních škol: 97 procent uvedlo, že televizní reklamy je přesvědčily o tom, že drogy jsou nebezpečnější, než si původně mysleli, 71 procent připustilo, že reklamy je dokážou přimět k tomu, aby se drogám vyhnuli.

Počátkem 90. let však pozornost vůči drogové problematice ochabla. Ještě+ v roce 1989 věnovalo večerní zpravodajství tří největších kanálů drogám 518 reportáží, v roce 1994 už jen 78. Také vysílání materiálů PDFA od roku 1990 poklesla o 20%. A co hůř, dnes už se reklamy PDFA zařazují mimo nejsledovanější časy, kdy je méně pravděpodobné, že by je mládež mohla vidět.

Také politické špičky se přestávají o drogy zajímat. Podle Herberta D. Klebera, výkonného viceprezidenta Střediska pro závislosti při Columbijské univerzitě „nynější vláda i Kongres drogovou otázku doslova ignorují“.

Zároveň s tím však sílí hlasy stále mocnějších lobby prosazujících radikální alternativní směry, jakými jsou například požadavky na legalizaci marihuany a heroinu. Jednou z těchto skupin je například Nadace pro drogovou politiku, která se sama označuje za středisko zkoumající možnosti reformy drogové politiky. Této dvacetitisícové organizaci a jiným nadacím věnoval jeden z nejbohatších mužů planety, George

Soros, prostřednictvím svého Open Society Institute celých osn milionů dolarů.

Soros rozhovor pro *Readers Digest* odmítl, prostřednictvím svého mluvčího však nicméně vzkázal, že „na drogovou politiku nemá názor“. Na další otázky ale mluvčí připustil, že „podle pana Sorose zákonné prostředky v boji proti drogám selhaly a že by se mělo jednat o dekriminizaci a legalizaci drog“.

I média přispívají k vytváření vstřícnějšího postoje vůči drogám.

V roce 1994 vysílal hudební kanál MTV zvláštní hodinový pořad *Čistá droga*, v němž stavěl marihuanu na roveň pití kávy nebo kouření cigaret. Prostřednictvím svého kabelového programu pro střední školy rozšířila MTV tento pořad do všech škol po celých USA.

Zastánci legalizace drog často poukazují na „evropský model“ umírněného přístupu k drogám. Po celém Nizozemí například můžete v takzvaných „kavárnách“ volně koupit marihuanu a hašiš. Výsledky této praxe jsou však stále problematičtější. Užívání marihuany mezi nizozemskou mládeží se mezi roky 1984 a 1992 takřka ztrojnásobilo, přičemž zesílil i proud drog přes hranice do sousedních zemí. Nizozemí je ovšem zároveň na prvním místě v evropském žebříčku v počtu násilných přepadení. Jejich počet vzrostl od roku 1985 o celých 65% .

Také legalizace tvrdých drog přináší podobné výsledky. V roce 1989 uzákonili ve švýcarském Curychu volný prodej drog a distribuci čistých injekčních stříkaček v jednom z městských parků. Obyvatelé města park brzy překřtili na „stříkačkový“ - drogově závislí tam dostávali jehly, kondomy, lékařskou péči, byla tam zřízena poradenská služba i možnost léčení závislosti. Počet pravidelných feťáků v parku okamžitě vzrostl z několika stovek na několik tisíc. V roce 1992 musela radnice celý projekt ukončit, protože ve městě prudce stoupl počet zločinů i úmrtí souvisejících s drogami. Švýcarsku však po tomto

pokusu zůstal smutný primát země s největším počtem drogově závislých v poměru k počtu obyvatel a druhé místo v počtu HIV pozitivních.

„Legalizace marihuany v USA by znamenala katastrofu,“ tvrdí Herbert D. Kleber. „Vyvolala by epidemii, za niž bychom zaplatili strašlivou cenu ve větším počtu zdravotně poškozených dětí a posléze i dospělých.“

DROGY mezi mládeží však popularizuje také kultura, především rocková hudba. Na hudebním festivalu v Great Woods v Massachusetts vloni v červenci dav převážně bělošských výrostků šlel nadšením, když rapová skupina Cypress Hill dotlačila na pódium skoro dvoumetrovou vodní dýmku. Skupina prodala pět milionů kusů svých prvních dvou alb, na nichž byly skladby jako *Legalizace to*, *Pecky z vodní dýmky* nebo *Chci se zfetovat*.

Rocková hvězda Tom Petty oslavuje na svých koncertech a ve svých skladbách marihuanu pravidelně. Poslední Pettyho úspěšné album obsahuje slova „Pojďte, sejdem se / dáme si marjánku“, v jiné písni zase tvrdí, že je „krásné létat v oblacích a nikdy nepadnout na zem“.

Podle citované studie Kolumbijské univerzity 76% mladých lidí ve věku 12 až 16 let souhlasí s názorem, že zábavní průmysl podporuje nezákonné užívání drog. Myslí si to i šestnáctiletí Phil Cannon a Steve Logan z oklahomského Broken Arrow. Cannon začal kouřit marihuanu ve třinácti a Logan teprve před rokem. Teď si drogu dopřávají „opravdu každý den“. Cannon trpí neustálým kašlem a Logan připouští, že „zapomíná spoustu věcí, třeba to, co se stalo před několika dny“.

Podporuje populární hudba užívání drog? „Vím jen, že snad každá písnička, kterou slyšíte, je o drogách,“ říká Logan. „Neustále vám to připomínají.“ „Když vidíte, že to dělají hvězdy, vypadá to, že je všechno v pořádku,“ dodává Cannon.

K užívání drog u dětí mohou přispět i počítače. Na síti Internet lze například najít podrobný návod, jak si ubalit

marihuanovou cigaretu, jak si upéct hašišové koláčky nebo vyrobit LSD.

ZASTÁNCI MARIHUANY přesvědčují národ, že tráva může „zachránit svět“.

Tvrdí, že manilské konopí je „nejvýznamnější obnovitelný přírodní zdroj“, kterého lze využít pro výrobu papíru, potravin, topných látek i celulózy, přičemž jistá publikace navíc tvrdí, že konopí přispívá k „rovnováze mezi jednotlivými ekosystémy a k vyrovnání světové hladiny kyslíku“.

Profesor farmakologie z Virginské univerzity Billy Martin soudí, že slůvko „konopí“ má jen poskytnout marihuaně ctihodnější vzezření. Přesto si však výrobky z konopí - peněženky, kalhoty, klobouky a jiné - už našly u mládeže své místo. Když například německá firma Adidas zkoumala, jak by si mladí Američané představovali ideální sportovní obuv, výsledkem byla bota z konopí.

NAVZDORY všem argumentům však faktem zůstává, že marihuana zdraví škodí. Vědecké studie ukazují, že narušuje krátkodobou paměť a negativně ovlivňuje hladiny hormonů v organismu. U mladých žen může vyvolat poruchy menstruačního cyklu. Marihuana také ovlivňuje činnost mozku a poškozuje plíce - v jedné marihuanové cigaretě je čtyřikrát více dehtu než v cigaretě obyčejné. Pod vlivem marihuany dochází u člověka rovněž ke zhoršení motorických schopností, jakými jsou odhad, koordinace pohybů a schopnost rychle reagovat.

Marihuana je mimo jiné „vstupní“ drogou - jen opravdu málo osob závislých na kokainu, LSD či heroinu nezačínalo nejdříve s marihuanou. Jedním z důvodů je to, že mladí kuřáci marihuany se s větší pravděpodobností dostávají do konfliktu s prodejci a konzumenty tvrdých drog. U mladého člověka, který kouří marihuanu, je ve srovnání s jeho „čistým“ vrstevníkem pětaosmdesátinásobně větší pravděpodobnost, že po čase přejde na kokain.

Užívání marihuany u mladistvých

je navíc často spojeno s kriminalitou. V roce 1993 26% mladých chlapců zatčených ve dvanácti největších amerických městech užívalo marihuanu. V roce 1994 ve Washingtonu D.C. tvořili kuřáci marihuany 52% všech zatčených mladistvých, zatímco v roce 1990 jich bylo jen 6%.

Fred Motley ze Spring Valley ve státě New York si nebezpečí marihuany dobře uvědomuje. Kouřil ji poprvé ve dvanácti. „Byl jsem tehdy premiant a chtěl jsem, aby mě kluci vzali do party.“ Marihuanu kouřil nejdříve jen o víkendech, pak ale přešel na LSD, kokain a crack. Byl stále vznětlivější, chodil za školu a trpěl depresemi. V lednu 1993 se přihlásil do odvyacího programu a už druhý rok se snaží vrátit svůj život do dřívějších kolejí.

Programový ředitel Institutu pro sociální výzkum při Michiganské univerzitě Lloyd D. Johnson sleduje drogové trendy už od roku 1975. Dnešní situaci v USA srovnává s koncem 60. let, kdy veškeré prostředky boje proti drogám selhaly a užívání narkotik dosáhlo nepředstavitelných rozměrů. „Dnešní období má všechny znaky tehdejší epidemie. Tenkrát jsme přišli o tisíce lidí miliony dalších byly postiženy. Další podobnou tragédií si už nemůžeme dovolit.“

Přetištěno s laskavým souhlasem redakce.

VÝCHOVA KE ZDRAVÉMU ŽIVOTNÍMU STYLU

Eva Kopecká, ředitelka ZŠ Písnická

V současné době demokracie poskytuje nám dospělým možnosti, o kterých jsme před pár lety pouze snili a nevěřili, že se jich dožijeme. Bohužel se toto naplnění života rodičů promítá negativně do života dětí. Společnost se otevřela světu se vším všudy, tedy i se zápornými jevy. Cítí to tak většina pedagogů a obává se především drog a málo kontrolovaného volného času dětí, který skrývá pro děti mnoho nebezpečí a úskalí, nudy, většinou děti mají problémy i v citové oblasti.

Vzhledem k tomu, že jsme sídlištní škola na okraji Prahy a většina rodičů za prací dojíždí, jsou naši žáci velmi ohroženi. Sídlíšťe a okolí sice nabízí možnosti sportovního, kulturního a jiného vyžití, ale téměř vždy vycházejí nabídky od různých organizací a jsou za peníze. Ti rodiče, kteří si uvědomují, že je třeba děti zaměstnat, dovedou vymyslet pro děti takové aktivity, které rozšiřují všeobecný přehled, rozvíjejí talenty a nadání, případně jiné dovednosti. Ohrožena je nejvíce skupina dětí 7.- 9. tříd z nemotivujících a sociálně, často i citově slabších prostředí. Tyto děti neumějí využívat volného času k zajímavým činnostem, většinou mají dost peněz, protože se rodiče svou nepřítomností snaží vynahradiť penězi, a právě tyto děti se stávají členy sídlišťních part. Čím jsou starší, tím více spěchají ověřit si svou dospělost. Vezmeme-li dále v úvahu, že přibližně 25% populace je z rozvedených rodin a děti většinou žijí samy s matkou, nebezpečí se zvyšuje.

Při tvoření plánu práce na letošní školní rok s výhledem na léta následující jsme tyto skutečnosti brali v úvahu při stanovení výchovných cílů. Ty jsme rozdělili na dvě části:

- první se týká protidrogové prevence
- druhá naplnění volného času.

V oblasti protidrogové prevence jsme se obrátili na policejního radu Miloše Vaněčka, se kterým jsme v této oblasti už dříve spolupracovali. Vytvořili jsme pracovní tým složený ze dvou pracovníků NPDC, vedení školy, výchovné poradkyně a učitelky Ov, která je zároveň vedoucí žákovské samosprávy. Na základě osnov občanské a rodinné výchovy zpracoval policejní rada Vaněček náplň čtyřletého cyklu protidrogové prevence. Uzavřeli jsme smlouvu s NPDC a Muzeem Policie ČR o spolupráci v této oblasti.

Zatím běží 1.ročník, v němž významnou roli hraje právě policejní rada. V listopadu proběhli semináře, které pan Vaněček vedl. Jeho angažovanost v této oblasti má mnoho výhod: dovede děti velice upoutat, má zkušenosti s narkomany a i sociálními a právními důsledky narkomanie. Kromě toho tyto semináře probíhají v jiném duchu - děti skutečně cítí sepětí se životem. Protidrogová prevence se tak nestává pouze součástí vyučovacího předmětu. Navíc hraje velkou roli i mužský prvek, protože, jak bylo řečeno dříve, řada dětí žije sama s matkou a v pedagogickém sboru je jediný muž.

Druhou část plnily děti pod vedením vyučujících výtvarné výchovy a češtiny. Vyhlásili jsme totiž soutěž Stop drogám. Na soutěžních pracích se podíleli jednotlivci i skupiny - na zpracování měli přibližně šest týdnů. Ve výtvarné části byly práce často zpracované formou koláží a plakátů, v literární převládly příběhy. Zapojilo se celkem 212 dětí, náměty se netýkaly pouze narkotik, ale objevilo se i téma alkoholu a kouření. Téměř všechny práce byly laděny pozitivně. Za velký přínos považují zapojení dětí, které se v minulém školním roce pokoušely s drogou experimentovat. Vítězné práce tvořily samostatnou výstavu v muzeu policie ČR. Vernisáž byla velice slavnostní, kromě hostů z MV a ŠÚ se jí účastnil a dětem předával diplomy ředitel NPDC JUDr. Jiří Komorous.

Koncem února probíhá třetí část letošních úkolů. Děti 6. - 9. tříd jednak zhlédnou v muzeu policie naši výstavu a seznámí se se všemi exponáty muzea, ale hlavně proběhnou

poslední semináře. Ročník bude uzavřen testem, abychom měli představu, co dětem letošní cyklus přinesl.

Nedílnou součástí protidrogové prevence jen aktivní výchova ke zdravému životnímu stylu. Chceme dětem ukázat, jak lze užitečně a zajímavě trávit volný čas. Velmi jsme přemýšleli o formě, neboť jsme si byli vědomi toho, že právě na ní bude záležet, jestli naše akce zasáhnou a přitáhnou nejohroženější skupinu dvanácti až patnáctiletých. Nakonec jsme se rozhodli pro dobrovolnou a zcela zájmovou formu, tj. netvoříme kroužky, ale vymýšlíme akce a děti se jich podle zájmu zúčastňují. Zároveň však vyvstal problém pedagogického dohledu a vlastní příprava akcí. V době, kdy jsou učitelé přetíženi vzdělávacími úkoly po zvýšení úvazků, přidat další práci bylo z hlediska klidu a pohody ve škole nebezpečné. Nakonec jsme vymysleli, že za mimovyučovací akce s dětmi dostanou paní učitelky volno o vedlejších prázdninách. Vyučující v září odevzdali plán mimovyučovacích akcí, které s dětmi podniknou. Akce byly zařazeny do celoročního plánu práce školy.

Tak se daří uskutečnit nejméně jednou měsíčně velkou sportovní soutěž - mezi nejzdařilejší patřil štafetový maratón a soutěž o největšího šplhouna školy. Přihlásili jsme se prakticky do všech obvodních sportovních soutěží, na které se žáci podle zájmu v době mimo vyučování připravují. Mimo to je jednou týdně k dispozici gymnastický sál, počítačová učebna, dvakrát v týdnu knihovna a studovna, vyhlašují se fyzikální praktika, konzultace z chemie, fyziky, matematiky, která jsou v oblíbě zejména v té části školního roku, kdy probíhá příprava na olympiády.

Tyto formy práce nesou ovoce téměř okamžitě: mnoho žáků, zejména starších chlapců velice zřídka bylo chváleno a mohlo vyniknout. Rozmanité činnosti umožňují všem dětem někdy být mezi prvními. Mnohým se zvedlo zdravé sebevědomí, které se odrazilo i v přístupu ke školní práci.

Žáci 1. Stupně se svými učitelkami si ve volném čase promítají filmy doplňující vlastivědné učivo, chodí na vlastivědné vycházky a navštěvují v muzeích ty části sbírek, které také doplňují učivo. Mimo to pracovali s mikroskopy, pekli perníčky a vyráběli řetězy na vánoční stromek.

Záměrnou pozornost jsme věnovali vztahu mezi nejmladšími a nejstaršími žáky. Velcí připravili na Mikuláše drobné dárečky a v kostýmech obešli třídy, oslava byla ukončena odpolední maškarní diskotékou s programem - mimo jiné byla vyhlášena soutěž o nejhezčí masku.

Na zápis děti nacvičily dramatizaci známých pohádek a v době, kdy rodiče vyplňovali zápisové lístky, sledovali malé pohádky. Velcí žáci doprovázeli malé k zápisu. Myslíme si, že vytvářením těchto vztahů zabráníme alespoň částečně šikaně.

Velcí si organizují pro sebe také diskotéky, ale s kvízy o hudebních skupinách - snažíme se tak ovlivňovat hudební vkus.

Na volitelném předmětu „praktika ze zeměpisu“ zpracovávali žáci návrh na vybavení školního hřiště, potom jsme vyhlásili přes žakovskou samosprávu anketu na stejné téma. Získali jsme mnoho návrhů od nerealizovatelných až po velmi dobré. Chceme totiž v budoucnu vybavit hřiště tak, aby na něm, našly děti zábavu i odpoledne, a mnohé nápady dětí jsou poměrně snadno realizovatelné. Kromě toho se snažíme děti zainteresovat na rychlosti vybavení - peníze, které děti škole vydělají sběrem a jinými akcemi, věnujeme na sportovní vybavení a děti rozhodují, na co budou použity. Tyto možnosti, které děti mají, také pomáhají zmírňovat vandalismus.

Za součást citové a společenské výchovy považujeme např. vánoční a velikonoční soutěž o nejlépe vyzdobenou třídu, v tomto období je také v provozu školní pošta. Děti připravují přáníčka pro spolužáky i dospělé. Poslední den před prázdninami je pošta školními poštovními doručovateli v uniformách roznášena po škole.

Děti 2.-5. ročníků navštěvují nepovinné předměty: pohybovou výchovu a florbal. Od 7.tř. tvoří tyto předměty skupinu povinně volitelných předmětů. Neučí jim pedagogové, ale trenéři. Jednak děti (zejména starší dívky) vidí výsledky pravidelného cvičení na krásných postavách cvičitelek, jednak doufáme, že alespoň pro část zůstane cvičení potřebou pro celý život. Florbal jsme zvolili proto, že gymnázium, které máme v areálu, hraje ligu chlapců a dívek, mnozí studenti jsou v reprezentačních týmech.

Předpokládáme, že pro absolventy školy, kteří nebudou studovat na gymnáziu, založíme tělovýchovnou jednotu. Jde nám hlavně o učně, kteří na učilištích možnosti pravidelného sportu nenajdou.

Všechny tyto akce směřují k tomu, abychom děti naučili trávit volný čas užitečně. Zároveň velice ovlivňují zejména žáky se slabším prospěchem, protože docilují toho, co mnohým dětem nepřináší školní práce, tj. úspěchu. Zejména odpovědně přistupují k reprezentaci školy. Jména úspěšných dětí zveřejňujeme každý měsíc ve zpravodaji pro rodiče.

Rádi bychom docílili toho, aby se děti nenudily, a hlavně aby věděly, že droga problémy nevyřeší, spíše všechno ještě zkomplikuje. Doufáme, že jim poskytneme takové zážitky, na které nezapomenou, a budou se pyšnit tím, do jaké „základky“ chodily.

KULTURA TOLERUJÍCÍ REKREAČNÍ UŽÍVÁNÍ DROG PODKOPÁVÁ ÚSILÍ PREVENCE

Informační Centrum OSN Praha, 18. února 1998

Mezinárodní smlouvy o kontrole omamných látek požadují, aby smluvní strany podnikaly kroky proti zneužívání drog a na základě těchto smluv má INCB (Výbor pro mezinárodní kontrolu drog) mandát rozhodnout, zda vlády ustanovení těchto smluv plní. Výroční zprávy Výboru poskytují ucelený rozbor situace kontroly drog ve světě, upozorňují vlády na mezery a nedostatky v dodržování smluv a dávají návrhy na zlepšení. Ve výroční zprávě z roku 1993 bylo hlavní otázkou snížení poptávky a vlády v ní byly vyzvány, aby tomuto problému věnovaly mnohem více pozornosti.

Mezinárodní společenství uznalo význam této problematiky tím, že mezi jiným vypracovalo návrh mezinárodní deklarace o hlavních zásadách ke snížení poptávky po omamných látkách, jenž by měl být schválen na *Zvláštním zasedání Valného shromáždění o mezinárodní kontrole omamných látek, které se bude konat v červnu 1998*. Je však třeba mít na mysli, že hybnou silou zneužívání drog je nabídka a poptávka, a že proti oběma těmito faktory je třeba postupovat současně a společně, aby bylo možno v kontrole drog dosáhnout úspěchu. Rozhodné a společné kroky ze strany vlád mohou vést k prokazatelným výsledkům a Rada ve své zprávě z roku 1997 s uspokojením konstatuje některé pozitivní výsledky. Patří k nim:

- vlády jsou aktivnější v kontrole drog, v mnoha případech došlo ke zlepšení v zákonodárství, existuje větší a užší regionální a mezinárodní spolupráce, v mezinárodním nezákonném obchodu s kontrolovanými drogami, perkursními látkami a dalšími chemikáliemi je prosazování zákonů stále účinnější
- v Indii došlo díky stále většímu počtu regulativních a zákonů prosazujících opatření k omezení rozsáhlého pašování metakvalonu z Indie do různých afrických zemí, dále bylo zaznamenáno prudké snížení počtu zabavených dodávek metakvalonu v Indii a odhalených dodávek metakvalonu z Indie do afrických zemí
- v Nigérii vedla zpřísněná kontrola psychotropních látek ke značnému nárůstu případů zabavení dovezených drog, čímž se zabránilo tomu, aby se milióny dávek určených k prodeji na ulici dostaly na nezákonný trh, existují i náznaky, že díky posíleným kontrolám využívají nezákonní obchodníci přístavů a letišť v Nigérii k přepravě kokainu a heroinu méně než v minulosti
- v Japonsku a v Korejské republice se daří udržovat zneužívání drog a nezákonný obchod s nimi na relativně nízké úrovni
- převaha zneužívání heroinu v některých částech světa stagnuje nebo se dokonce snižuje, ještě významnější je zvyšující se počet zemí, které zavedly strategii ke snižování poptávky, včetně osvěty, léčení a rehabilitace
- rezolutní přístup vlád v některých zemích v Evropě proti dekriminalizaci kontrolovaných drog v konfrontaci s velmi liberálními postoji k drogám a zastánci jejich legalizace

Ne všechny trendy jsou však pozitivní. Výbor INCB je velmi znepokojen tím, že ti, kdo podporují legalizaci jiného než lékařského užívání drog, nabývají na síle a ovlivňují politické činitele. Úsilí redukovat zneužívání drog na světě bude méně účinné, jestliže programy směřující ke snížení poptávky budou podkopávány zastánci legalizace drog. INCB ve své zprávě vyzývá všechny vlády, aby přísně dodržovaly mezinárodní smlouvy o drogách, na nichž se dohodly.

Hamid Ghodse, president

INCB

Zpráva Výboru OSN pro mezinárodní kontrolu drog : situace ve světě v roce 1997

Mají-li národní vlády zájem o úspěšné zabránění dalšího šíření zneužívání omamných látek na národní i mezinárodní úrovni, musejí být připraveny postavit se proti těm, kdo udávají tón a aktivně vytvářejí „přátelsky nakloněné“ prostředí vůči drogám. To je jedno z klíčových poselství poslední výroční zprávy Výboru pro mezinárodní kontrolu drog (INCB), vydané 24. února 1998.

Každoročně tato instituce se sídlem ve Vídni určuje aktuální problémové téma, jemuž věnuje zvláštní pozornost. V předešlých zprávách za několik posledních let se INCB věnoval např. otázkám legalizace drog, praní špinavých peněz či účinnosti systému trestní justice. V letošní zprávě se soustřeďuje na otázku snížení poptávky a otázku prevence. Výbor konstatuje, že nejvíce znepokojivým vývojem v této souvislosti je kultura „přátelského přístupu“ k drogám, jež očividně nabývá na významu. Vlády v současné době stojí před problémem, jakých metod a strategií použít k úspěšnému boji proti zneužívání drog v prostředí, které k drogám přistupuje jako k módní a neškodné záležitosti. Zpráva INCB konstatuje, že takový přístup k drogám lze pozorovat u některých politiků, idolů pop kultury a dalších společensky aktivních lidí.

- **populární hudba**, dnes již celosvětový průmysl, je pro mladé lidi ve většině současných kultur tím nejvlivnějším nástrojem určujícím trendy. Texty písní podporují kouření marihuany nebo užívání jiných drog a některé hvězdy populární hudby se vyjadřují a dávají příklad tak, jakoby užívání drog k jiným než lékařským účelům bylo normální a přijatelnou součástí životního stylu člověka. Zdá se, že účinek „drogám nakloněné“ populární hudby přežívá i příklady, kdy úmrtí následkem předávkování způsobí šok, neboť takové případy jsou spíše vnímány jako příležitost truchlit nad ztrátou idolu a nikoliv jako příležitost postavit se proti smrtelnému účinku „rekreačního“ užívání drog.
- **mediální prezentace** problémů souvisejících s drogami - zvláště otázky užívání marihuany a otázky liberalizace a legalizace - zneužívání drog spíše podporuje, než aby mu bránila. Podle názoru INCB není celková publicistika k problému drog zdaleka vyvážená, neboť vlivné noviny a hlavní televizní stanice mají sklon soustřeďovat se výhradně na kontroverzní a provokativní aspekty této otázky. Legalizace a liberalizace a obhajoba medicínského využití hašiše znovu a znovu na sebe strhují pozornost ve zprávách a redakčních článcích. Výbor INCB není znepokojen tím, že se o těchto námětech píše, ale skutečností, že právě jen těmto námětům se jaksi dostává prvořadé pozornosti.
- poznatky o tom, jak pěstovat konopí (*cannabis*) doma nebo jak vyrábět celou škálu „nových vzorků“ drog a které běžné rostliny mají halucinogenní účinky, byly k dispozici vždycky. Zatímco dříve bylo k získání takových poznatků nutné intenzivně pátrat v knihovnách a v lékařských časopisech, dnes je lze vyhledat velice snadno. Jsou na dosah ruky prostřednictvím **Internetu**, který překračuje všechny hranice a vzdoruje restrikcím na šíření informací. Výbor je znepokojen existencí mnoha webových stránek, které jsou věnovány produkci a výrobě nezákonných drog a činnostem velkého počtu tzv. *news groups*, které na Internetu slouží k výměně informací nejen o výrobě drog, ale také o tom, jak se vyvarovat odhalení, dále k výměně zkušeností a k poskytování podpory osobám zatčeným za nezákonné držení kontrolovaných drog.
- **využití marihuany a hašiše** v potravinách a nápojích prezentuje hašiš jako neškodnou, požitelnou nebo dokonce výživnou látku a je podle názoru INCB často jen dalším taktickým prvkem širší strategie, jejímž konečným cílem je legalizace *cannabis*. Zpráva Výboru pro mezinárodní kontrolu drog podotýká, že řada obchodníků s marihuanou a hašišem ve svých katalogích nebo reklamních kampaních otevřeně připouští, že jejich konečným cílem je legalizace *cannabis*.

V konfrontaci s drogám nakloněným společenským prostředím musí vlády vyvíjet větší aktivitu a vynalézavost. INCB jasně říká, že k aktivnímu vystupování proti všem formám „veřejné stimulace“, která podněcuje k zneužívání drog mají vlády nejen morální, ale také právní závazky, konkretizované v mezinárodních úmluvách o kontrole omamných látek. Vlády by měly tedy aktivně vystupovat a přebírat iniciativu a neměly by roli navrhovatelů řešení ponechávat jen na těch, kdo usilují o změny v přístupech veřejnosti ke zneužívání drog. To je velice důležité, neboť různé průzkumy veřejného mínění naznačují, že většina lidí není pro žádnou formu legalizace.

INCB se ve své zprávě domnívá, že hlavními činiteli, jejichž pomoci je třeba v rozvíjení inovační strategie k ovlivňování současného, drogám příznivě nakloněného prostředí, vyhledávat, jsou média i průmysl sportu a zábavy. Vytvoření kultury, která bude jednoznačně namířena proti zneužívání drog, je dlouhodobě nejslibnější formou prevence.

Změny v přístupu veřejnosti ke kouření tabáku uvádí zpráva INCB jako příklad, na němž lze ukázat, že veřejnost je možno ovlivnit a postupně změnit zažité přístupy. Ke změně v přístupu ke kouření a následkem toho k podstatnému snížení spotřeby tabáku byla zapotřebí léta úsilí vynakládaného na mnoha frontách. Výbor INCB proto konstatuje, že k tomu, aby programy směřující k prevenci zneužívání omamných látek byly účinné, je nutné „*aby byly zahájeny včas, aby byly ucelené a aby myšlenky těchto programů byly ušity na míru trhu. Musejí být také trvalé a neustále si udržovat svou důvěryhodnost tím, že nebudou přehánět nebo zeslabovat následky zneužívání drog.*“

V závěru své zpráva INCB konstatuje, že budou-li výše zmíněné zásady dodržovány a budou-li vynakládány dostatečné prostředky, mohou mít preventivní opatření významný dopad. Výbor vyjadřuje realistický názor, že všechny formy experimentování s drogami, jejich užívání a zneužívání nebudou nikdy zcela vymýceny. To by však neměl být důvod k tomu, abychom se vzdali konečného cíle preventivních snah, totiž společnosti bez drog. „*Většina metod prevence opravdu má efekt a stejně tak jako komerční reklama pronikne na dostatečně velkou část trhu tak, aby měla pozitivní dopad. Programy prevence je třeba považovat za úspěšné, i když možná zcela nezabrání zneužívání nezákonných drog.*“

NIZOZEMSKÁ DROGOVÁ POLITIKA

PhDr. Miroslav Nožina, Ústav mezinárodních vztahů

Jedním z nejdůležitějších a zároveň nejdiskutovanějších experimentů souvisejících s redukcí škod způsobených zneužíváním drog ve světě je bezesporu strategie, kterou vůči tomuto zločinovému fenoménu praktikuje Nizozemí. Jeho unikátní postupy zaměřené na omezování rizik spojených se zneužíváním drog na individuální i společenské úrovni přinesly celou řadu pozitiv - počet lidí závislých na "tvrdých" drogách se zde dlouhodobě ustálil na 25 000, léčba a rehabilitace toxikomanů je na vysoké úrovni, klesá počet případů předávkování a nákazy virem HIV v souvislosti s injekční aplikací drog. Sousedé Nizozemí však o úspěchu experimentu nejsou tak zcela přesvědčeni. Zejména francouzské a německé úřady hlasitě upozorňují na to, že se Nizozemí stalo rájem "drogové turistiky", nástupišťem dodávek drog z celého světa do Evropy a významným producentem syntetických drog a kanabinoidů. S odstupem téměř čtvrt století trvání tohoto experimentu dnes není možné Nizozemský postup jednoznačně akceptovat ani jednoznačně odsoudit. Je však možné se z něj poučit.

Drogové komise

V 60. letech rozčeřila poklidné vody nizozemského společenského života vlna radikálních politických hnutí, halasně atakujících zavedené "staré" pořádky, usedle paternalistický styl vnitřní správy země i její zahraniční politiku. Revoltující mládež začala nosit pestré oděvy, poslouchat nezvyklou hudbu, vyznávat provokativní filozofii volnosti a - užívat drogy. Synové a dcery lékařů, právníků, soudců, bankéřů společně s dětmi dělníků, emigrantů aj. hledaly nové obzory, nové pohledy na život, v kouři marihuany a halucinogenních vizích. I přes existující zákazy, policejní razie a varování zdravotníků počet toxikomanů v Nizozemí, stejně jako v celé Západní Evropě, neustále stoupal.

Rozvleklá debata na stránkách lékařských časopisů i v denním tisku o neúčinnosti dosavadních protidrogových postupů nakonec vyústila ve zformování dvou odborných komisí, které měly nezávisle na veřejném mínění i podnětech přicházejících z ostatních západoevropských zemí a USA posoudit situaci v oblasti zneužívání drog v Nizozemí a navrhnout účinná opatření.

První komise odborníků vznikla v roce 1968 při Národní federaci organizací duševního zdraví. Podle svého předsedy, profesora kriminálního práva na Universitě v Rotterdamu Louka Hulsmanna, bývá často označována jako *Hulsmannova komise*. Jejími členy se stali policisté, drogoví terapeuti, psychiatři, terénní výzkumník v oboru zneužívání drog a sociolog. Cíle komise definoval profesor Hulsmann, obecně známý svým odporem k restriktivním opatřením, jako snahu o "objasnění faktorů, které jsou spojeny s užíváním drog, poskytnutí náhledu dovnitř do podstaty fenoménu jako celku a navržení racionální politiky..." ve vztahu k fenoménu zneužívání drog

Ve stejném roce byla ustanovena i zvláštní Státní komise při nizozemském ministerstvu zdravotnictví. Té od roku 1970 předsedal Pieter Baan, vedoucí inspektor pro duševní zdraví téhož ministerstva. Tato *Baanova komise*, jak ji nazvali novináři, dostala za úkol "vyšetřovat případy narůstajícího užívání drog, navrhnout jak čelit neuváženému užívání drog a navrhnout léčebný systém pro ty, kdo získali závislost na drogách". Příznačné je, že obě komise měly některé společné členy. Jednalo se např. o H. Cohena, výzkumníka v oboru zneužívání drog a medicínské sociologie, veřejného žalobce dr. Hartsuikera, vedoucího Jellinekovy kliniky pro léčbu alkoholismu v Amsterdamu dr. Krauweela či vedoucího forensní laboratoře ministerstva spravedlnosti Wittea.

Hulsmannova komise zveřejnila své závěry v říjnu 1971. Diskusi na 70 stranách závěrečné zprávy bylo možné shrnout do následujících bodů:

1. užívání kanabisu a držení jeho malých množství by nemělo být posuzováno jako kriminální akt. Produkce a distribuce kanabinoidů by měly být postihovány jako přečiny a nikoli jako trestné činy
2. užívání a držení ostatních typů drog by měly být posuzovány jako přečiny - v dlouhodobé perspektivě by pak jejich užívání a držení mělo být zcela liberalizováno
3. všem, kdo mají problémy s drogami, by měla být poskytnuta odpovídající lékařská péče.

Závěry Baanovy komise publikované v únoru 1972 tyto návrhy víceméně podpořily a rozvedly do "epické šíře".

Opiový zákon

Podklady shromážděné zejména Baalovou komisí významně posloužily při sestavování nové verze Opiového zákona z roku 1919 (poprvé revidovaného v roce 1928), kterou nizozemský parlament schválil v roce 1976. Tato verze provedla jasné rozdělení mezi "měkkými" a "tvrdými" drogami, resp. drogami s "únosnou" a "neúnosnou" mírou společenského rizika. Jako "měkké" drogy byly definovány kanabinoidy a jejich deriváty. Jako "tvrdé" drogy pak látky heroin, kokain, XTC (extáze) atd. Hlavním měřítkem se přitom stala zdravotní rizika spojená s užíváním těchto typů drog.

Podle nové legislativy zůstaly obchod s drogami (export/import), prodej, výroba a držení tvrdých i měkkých drog trestné - užívání drog nebylo nadále považováno za trestný čin. Držení "malého" množství měkkých drog (do 30g) mělo být nadále posuzováno jako lehký přestupek a víceméně tolerováno. Penalizace se pohybovala v následující škále:

tvrdé drogy

import/export - 12 let vězení a/nebo pokuta 100 000 guldenů (1000 nizozemských goldenů, NLG, je zhruba 630 USD)

prodej, transport, produkce - 8 let vězení a/nebo pokuta 100 000 NLG

pokusy o import/export, prodej, transport, produkci - 6 let vězení a/nebo pokuta 100 000 NLG

plánování trestného činu spojeného s drogami - 6 let vězení a/nebo pokuta 100 000 NLG

praní špinavých peněz - 6 let vězení a/nebo pokuta 100 000 NLG

produkce a obchod s prekursory (látkami potřebnými k výrobě drog) - 6 let vězení a/nebo pokuta 100 000 NLG

držení drog - 4 roky vězení a /nebo pokuta 100 000 NLG

držení drog pro vlastní potřebu - 1 rok vězení a/nebo pokuta 25 000 NLG

měkké drogy

import/export - 4 roky vězení a/nebo pokuta 100 000 NLG

prodej, převoz, produkce - 2 roky vězení a/nebo pokuta 25 000 NLG

držení více než 30g - 2 roky vězení a/nebo pokuta 25 000 NLG

prodej, produkce, držení méně než 30g - 1 měsíc vězení a/nebo pokuta 5000 NLG.

Maximální postih opakovaných trestných činů spojených s drogami je v Nizozemí 16 let. Pokuta může dosáhnout až 1 000 000 NLG.

Variabilita a tolerance

Fakticky tak vzniklo značně široké spektrum postihu zneužívání drog, dosahující od jejich tolerování a faktické depenalizace ve společensky méně závažných případech až po velice tvrdé postupy vůči obchodníkům s drogami.

V aktuální každodenní praxi nizozemské policie je kladen primární důraz na potírání "velkého" obchodu s drogami. Běžně nebývá postihováno nejen držení malých množství kanabinoidů, ale i tvrdých drog v dávkách menších než 0,5g, třebaže policie zpravidla zadržané drogy konfiskuje a v opakovaných případech konzultuje sociální pracovníky. V Amsterdamu je běžnou praxí, že toxikoman, kterého "kontaktuje" policie 4x v průběhu 12 měsíců dostane na výběr buď vězení nebo alternativní léčbu. Když v léčebném procesu neuspěje, putuje do vězení. Jedním z největších úspěchů Nizozemců při vytváření protidrogové politiky je právě propojení policejní a terapeuticko - resocializační praxe a využívání široké škály přístupů k toxikomanům od klasických postupů "harm reduction" (snižování škodlivých důsledků zneužívání drog) jako je distribuce čistých injekčních jehel, kondomů aj., zavádění metadonových substitučních programů až pro alternativní léčebnou praxi. Zřetelně viditelná je rovněž snaha co nejmenší kriminalizaci uživatelů a naopak tvrdý postih obchodníků s drogami. Významnou roli v nizozemské drogové strategii hraje i rozsáhlá osvěta a prevence.

Nizozemská protidrogová taktika není jednotná, resp. má řadu variant na lokální úrovni. Praktiky toxikomanů, které jsou tolerovány v Amsterdamu či Rotterdamu nemusejí být akceptovány v Goes či dalším z provinčních měst. Tyto rozdílné přístupy umožňuje trojkolejný systém lokální správy. Jejimi hlavními aktéry jsou starosta daného města, hlavní korunní prokurátor a hlavní policejní komisař města či oblasti. Konsensus těchto představitelů správní, soudní a výkonné moci v rámci existujícího právního řádu vytváří více či méně tolerantní nebo naopak restriktivní prostředí vůči drogám vzhledem ke specifickým lokálním zvláštnostem a podmínkám. Např. v Rotterdamu vedl až k vymezení míst, kde policie účelově toleruje dealing tvrdých drog.

Koffieshops

Nizozemské úřady ve snaze separovat tvrdé a měkké drogy zavedly rovněž v rámci svých účelových principů drogové politiky praxi tzv. "koffieshops", které lze zjednodušeně popsat jako kavárny, v nichž jsou za určitých podmínek prodávány měkké drogy, resp. za existujícího právního řádu je zde prodej měkkých drog tolerován. Jde o zařízení obvykle vybavená několika stolky a židlemi, vyzdobená plakáty s programy místních (rockových) skupin), případně i kulečnickovými stoly a několika hracími automaty. Na rozdíl od překupníků vám v těchto zařízeních předloží ceník nabízeného "zboží". Máte zaručeno, že vás nikdo neošidí a že vše, co je nabízeno, skutečně dostanete. Ceny jsou přijatelné a ve všech obchůdcích stejné a neměnné po několik let. "Joint", cigaretu obsahující různé množství hašiše nebo marihuany, zde může koupit kdokoli nad 18 let. Obdobně jako distribuce, je v koffieshopech tolerována i veřejná konzumace drog. Jedinou povinností zákazníka je neobtěžovat okolí. Po celém Nizozemí je dnes zhruba 1500 koffieshopů.

Po počátečním "živelném" budování koffieshopů koncem 70. let je dnes jejich zřizování a provozování spojováno s celou řadou omezení a podmínek. Např. v Amsterdamu, kde existuje 350 zařízení tohoto typu, způsobila přílišná koncentrace koffieshopů v některých městských částech značné problémy stálým obyvatelům a jejich odliv. proto bylo v roce 1996

rozhodnuto o zavedení zvláštních provozních licencí, udělovaných radnicí. Zatímco ještě rok před tím městské rady rozhodovaly pouze o tom, jaké množství koffieshopů může být provozováno a prakticky neměly právo zasahovat do jejich provozu, nové licence jsou udělovány na základě provozních podmínek, které si dané městské úřady specifikují. V případě, že jim majitel koffieshopu není schopen dostat, licence je mu odebrána. Nejvíce problémů bylo s koffieshopy, které prodávaly současně alkohol a kanabinoidy (v Amsterdamu jich bylo kolem stovky) Proto úřady v Amsterdamu rozhodly, že od 1. ledna 1998 budou koffieshopy moci prodávat buď pouze alkohol, nebo pouze nealkoholové drogy.

Je na provozovatelích, jakému druhu "zboží" dají přednost. Provozní pravidla dále určují, že koffieshopy nesmějí organizovat reklamní kampaně, mohou prodávat maximálně 5g drogy (do roku 1995 to bylo 30g) a nesmí mít na skladě více jak 500g marihuany. Majitelé rovněž zodpovídají za to, že v jejich zařízeních nebudou prodávány tvrdé drogy, že zde nebude docházet k výtržnostem aj. Koffieshopy jsou dnes uzavírány i v případech, jestliže je jich v jedné oblasti příliš velká koncentrace, nebo se nacházejí poblíž škol

Pozitiva nizozemské drogové strategie

Prosadit tak kontroverzní protidrogovou strategii nebylo nijak jednoduché a ještě dnes má tato strategie v Nizozemí i v zahraničí celou řadu odpůrců. Nizozemci však tvrdí, a řada čísel tomu nasvědčuje, že experiment byl úspěšný. Počet kriminálních činů souvisejících s drogami výrazně poklesl. Názor, že tolerováním měkkých drog stoupne počet uživatelů těch tvrdších se nepotvrdil. Pouze malé procento uživatelů měkkých drog přechází na tvrdé drogy. "Kultura trávy" byla oddělena od tvrdých drog. Zatímco v zemi je dnes kolem 675 000 uživatelů měkkých drog, počet lidí závislých na tvrdých drogách se dlouhodobě ustálil na 25 000 (1,6 toxikomana na 1000 obyvatel). Heroin není mezi nizozemskou mládeží nijak zvlášť populární a počet jeho uživatelů v nižších věkových kategoriích klesá. Kokain prodělal své "zlaté období" v letech 1982-85 a dnes ztrácí na popularitě. Značně nebezpečný crack se rovněž příliš neuchytil. Průměrný věk závislých toxikomanů v Nizozemí stoupl na 34 let, což je pozitivní trend. Ve vztahu k uživatelům drog došlo ke stabilizaci drogové scény, tolerantní přístupy umožnily zavádění rozsáhlých léčebných a resocializačních programů, počty problémových uživatelů jsou ve srovnání s jinými západoevropskými zeměmi relativně nízké.

Negativa nizozemské drogové strategie

Na přelomu konce 60. a počátku 70. let, kdy pracovaly Hulsmannova a Baalova komise, bylo zneužívání tvrdých drog v Nizozemí víceméně okrajovým jevem. Heroin byl uveden do Nizozemí až po roce 1972, kdy policie zakázala prodej opia. Rovněž kokain se objevil na nizozemské drogové scéně až počátkem 70. let a jeho start nebyl nijak raketový. Extáze (XTC, MDMA) byla poprvé zaznamenána v roce 1985. Závěry komisí proto kalkulovaly převážně s kanabinoidy. V oblasti drogové kriminality pak jejich závěry zcela vypouštěly takové krimogenní jevy, jako je mezinárodní organizovaný zločin, terorismus aj. napojené na drogový problém. Tyto fenomény byly v Nizozemí počátkem 70. let prakticky neznámou veličinou. To se negativně odrazilo i v koncipování Opiového zákona a jeho následném provádění. Nizozemí dnes proto čelí celé řadě vážných problémů.

Rubem nizozemského přístupu k drogám se již v polovině 70. let stala skutečnost, že zemi začali zaplavovat "drogoví turisté". Vozy a dokonce najaté autobusy plné mladých lidí z Londýna, Paříže či Frankfurtu, začaly houfně přijíždět do Nizozemí na "drogové víkendy", aby si v Rotterdamu, Amsterdamu a menších pohraničních městech jako Arnheim, Venlo a Maastricht svobodně užili drog. Na příliv drogových turistů si stěžují zejména starostové měst, sousedících s Německem Holandská drogová turistika se stala součástí regulární

nabídky evropských cestovních kanceláří. Po listopadu 1989 se návštěva holandského koffieshopu objevila jako jedno z hlavních lákadel v programech i některých našich cestovních kanceláří pořádajících zájezdy do Nizozemí.

Již těsně po listopadu 1989 jsme z prostředí toxikomanských part zaznamenávali zprávy o "výletech do Holandska". Podstatou těchto "výletů" bylo, že se skupina mladých lidí vypravila do Nizozemí, nejčastěji do Amsterdamu. Zde strávila nějaký čas v prostředí místní drogové subkultury a "užívala si". Při návratu domů s sebou zpravidla vezla i určité množství drog - nejčastěji hašiše nebo LSD. Část tohoto množství dále využívala pro vlastní potřebu a část rozprodala v Čechách, aby tak pokryla náklady na cestu.

Relativně tolerantní drogová politika, příznivá přímořská poloha Nizozemí a rozvětvená drogová subkultura způsobily, že se Nizozemí stalo jak jedním z hlavních nástupišť dodávek drog z celého světa do Evropy, tak i významným producentem syntetických drog a kanabisu.

Marihuana a hašiš jsou sem dopravovány ve velkých množstvích zejména lodními cestami z Pákistánu, Nigérie, Maroka a Turecka. Jedná se o produkty většinou průměrné kvality, které jsou na nizozemském území zpracovávány na "luxusnější" zboží a se ziskem vyváženy do dalších zemí Evropy. Tyto aktivity vynesly překupníkům z narkotiky v posledních v letech 1993-1994 odhadem více jak 130 miliónů francouzských franků

Kokain je do Nizozemí tradičně dovážen přes Surinam a nizozemské Antily. Jeho dodávky do nizozemských přístavů se pohybují řádově ve stovkách kilogramů. Odesílateli jsou drogové kartely v kolumbijském Cali a venezuelském Caracasu. V roce 1993 agenti nizozemské protidrogové služby v rámci jedné ze svých protidrogových operací uzavřeli bez větších problémů dohodu s jedním z kolumbijských kartelů na dodávku 5 tun kokainu. Podloudníci rovněž s oblibou využívají holandských loďařských společností k dopravě drog do jiných částí světa.

V říjnu 1993 přístavní policie uznala jako odůvodněné tvrzení představitelů vídeňské policie, kteří během návštěvy Amsterdamu vyslovili přesvědčení, že "jugoslávské drogové syndikáty v Amsterdamu a Rotterdamu hrají dominantní roli ve financování války v bývalé Jugoslávii". Ve stejném měsíci oznámila nizozemská policie odkrytí významné nizozemsko-turecké sítě, která zásobovala heroinem místní trh ve Velké Británii. Během operace *Exodus* bylo zadrženo více jak 250 osob a 645 kilogramů heroinu.

Tradičně aktivní v Nizozemí jsou rovněž čínské Triády, izraelské a arabské gangy. Mnozí se případy zadržení nigerijských a ghanských kurýrů a překupníků.

Třebaže až donedávna se překupnické organizace zpravidla specializovaly na 1-2 typy drogy, v poslední době se mezi nimi ujala praxe vzájemné výměny zboží - kokainu nebo hašiše za heroin apod. tuto praxi jako první zavedly turecké překupnické skupiny. To výrazně zvětšuje jejich akční rádius na evropské drogové scéně. Časté jsou rovněž případy spolupráce různých zločineckých organizací. Právě Nizozemí se stalo spojnicí ve spolupráci evropských skupin překupníků drog se skupinami prakticky z celého světa.

Podle policejních odhadů dnes v Nizozemí působí kolem stovky vysoce organizovaných kriminálních skupin, přičemž 80% z nich zčásti nebo zcela profituje na nelegálním obchodu s drogami. Především skupiny složené z Nizozemců se orientují na domácí produkci a ilegální distribuci měkkých drog. Jejich důležitým nástrojem se přitom staly koffieshopy. Řada dnešních majitelů těchto zařízení totiž původně působila jako ilegální dealeri drog apod. a ochotně se do organizovaných zločineckých struktur zapojuje. Vedle měkkých drog dnes bývají v koffieshopech často distribuovány i tvrdé drogy.

Pokud se týká exportů nizozemské produkci, zpráva OSN udává, že 80% drogy *extáze* (MDMA), zadržené v západní Evropě, pochází z výroby v Nizozemí. Do Velké Británie přichází přes přístavy v kanálu La Manche ze země tulipánů dokonce 90% této látky. V roce 1993 zde záchyty syntetických drog poprvé přesáhly 1 tunu. Ilegální nizozemské laboratoře pravidelně a ve velkých množstvích zásobují evropskou mládež drogou LSD.

Nizozemští farmáři rovněž ještě dále vyšlechtili konopí odrůdy *Sinsemilla* s vysokým obsahem psychoaktivního THC, zvané *skunk* či *nederweit*, a vyvážejí je do celé západní Evropy. "Skunk má dvacetkrát víc alkaloidu, než normální kanabis", říká Giorgio Giacomelli, který vede Program kontroly drog OSN ve Vídni. "Měl by být proto považován za halucinogen".

Obchod s drogami do Nizozemí přivedl vedle organizovaného zločinu i další fenomén - praní špinavých peněz. Obrat z kriminálních aktivit činí v Nizozemí odhadem kolem 30-35 miliard franků ročně, z toho připadá na obchod s drogami 12-18 miliard. Ročně se v Nizozemí /propere/ zhruba 8 miliard guldenů. Teprve krátce je v platnosti opatření, podle něhož jsou banky povinny hlásit sporné případy vkladu nad 25 tisíc guldenů, ale jen za první kvartál roku 1994 bylo odhaleno 400 pokusů o uložení "špinavých" peněz v hodnotě kolem 20 milionů guldenů. Zdroje OSN uvádějí, že v současné době tvoří peněžní prostředky pocházející z obchodu s drogami zhruba 10% aktiv, kolujících v nizozemském finančním systému.

Nizozemí se rovněž stalo základnou několika teroristických organizací, působících v Evropě. V prosinci 1993 odhalila policie v jednom z amsterodamských obvodů úkryt několika kilogramů drog (kokainu a mafetaminů), značné množství zbraní a munice a 45 kilogramů Semtexu české provenience. (tato plastická trhavina je ceněna teroristy po celém světě). Případ jasně prokázal napojení teroristických skupin na obchod s drogami.

Snahy nizozemské vlády o tvrdý postup vůči zločineckým organizacím záhy vyvolaly nežádoucí reakci. Drogové syndikáty mobilizovaly. V prosinci 1994 tři příslušníci nizozemské narkomafie zaútočili zápalnými lahvemi na policejní stanici ve Twello u Apeldoornu. Útočníci uprchli, jednoho z nich ale při následné honičce zranila policejní kulka. Mnohé Nizozemce, kteří se doposud domnívali, že organizovaný zločin se týká především cizinců, celá záležitost šokovala. Atentát na uniformované policisty byl v této zemi až donedávna něčím zcela výjimečným. Rovněž vláda a parlament jsou znepokojeny touto pro Nizozemí doposud "netypickou formou organizovaného zločinu".

Objevily se i problémy v oblasti mezinárodních vztahů, naposledy při zavádění Schengenských dohod o volném pohybu lidí a eliminaci imigračních kontrol na "vnitřních" hranicích států Evropské unie, kdy se Francie postavila striktně proti těmto dohodám. "Buď přijmete silnější stanovisko proti obchodu s drogami, nebo uzavřu hranice", varoval doslova Jacques Chirac nizozemského premiéra v červnu 1995. Michel Barnier, francouzský ministr pro evropské záležitosti, vyhlásil v říjnu 1995, že francouzské opuštění hraničních kontrol "není myslitelné", dokud Nizozemí nepřijme opatření proti domácímu "drogovému turistickému průmyslu". Z drog se tak stal vážný diplomatický problém, který ohrozil sjednocovací proces zemí EU. Celou záležitost se podařilo víceméně urovnat až po dlouhých a značně složitých jednáních.

Česko-nizozemské paralely

Uzlovými problémy ve vztazích Nizozemí vůči ostatním zemím EU se staly:

- úloha Nizozemí jako tranzitního prostoru pro vývoz drog do třetích zemí
- nizozemská produkce drog a jejich export

- rozvoj domácí drogové subkultury a s ní spojená drogová turistika
- úloha Nizozemí jako záložního a nástupního prostoru pro organizovaný zločin a teroristické organizace,
- „liberální“ legislativa

Jestliže analyzujeme situaci na současné drogové scéně v ČR a její úlohu v mezinárodním obchodě s drogami, objevujeme řadu hrozivých paralel s nizozemskou situací. Existující stav v ČR, jak tyto paralely naznačují, by nám mohl v dohledné době způsobit celou řadu problémů - a to jak doma, tak i v kontextu aspirací České republiky na přijetí do Evropské unie.

Pohled do zahraničí

Miloš Vaněček, Národní protidrogová centrála

EVROPSKÁ UNIE

Zpráva o drogové situaci ve státech Evropské unie I.

V mnoha zemích EU konzumují mladiství v dosud nevídaném rozsahu syntetické drogy, jako např. ecstasy a amfetamin. Tento fakt konstatuje Evropské středisko pro sledování drog a drogové závislosti v Lisabonu (informační agentura EU) ve své výroční zprávě, zveřejněné 30.10.1997. Typičtí konzumenti syntetických drog nepocházejí ze sociálně okrajových skupin, ale jedná se především o školáky, studenty nebo výdělečně činné osoby.

Nejrozšířenější nelegální drogou však zůstávají i nadále kanabisové drogy. V jednotlivých zemích se pohybuje podíl dospělých osob, které okusily tyto drogy alespoň jednou, od 5 do 30 %. Kanabisové drogy jsou však konzumovány spíše nepravidelně a mezi indikátory zdravotních a sociálních problémů jsou jen zřídka uváděny na prvním místě. Ve většině států EU konzumovaly již 3 % osob amfetamin, 1 až 4 % kokain a méně než 1 % heroin. Heroin je však téměř ve všech státech EU hlavní drogou pro 75 až 90 % narkomanů, kteří se podrobují lékařské terapii. Ve všech státech EU je nabízen substituční program, i když ve značně rozdílném rozsahu. Metadon byl v roce 1996 poskytován ve všech státech EU celkem 200 000 pacientům, což je více než dvojnásobné zvýšení oproti roku 1993. Výdej heroinu závislým osobám, podobně jako ve Švýcarsku, probíhá zatím pouze ve Velké Británii, ale v poměrně malém rozsahu.

Ve zprávě o rozsahu 144 stran je rozebírána drogová problematika ze sociálních, sociálně-kulturních, lékařských, politických, pedagogických a kriminalistických aspektů.

(Další článek k obsahu této zprávy je uveden v části Upravené překlady)

(Wachsender Konsum synthetischer Drogen. Neue Zürcher Zeitung, 3.11.1997, č. 257, s. 2.)

Zpráva o drogové situaci ve státech Evropské unie II.

Podle výroční zprávy Evropského střediska pro sledování drog a drogové závislosti v Lisabonu jsou kanabisové drogy i nadále nejrozšířenějšími a nejdostupnějšími drogami v EU. Ještě více než konzumace hašiše a marihuany se však v minulých letech rozšířila mezi mladistvými konzumace syntetických drog, jako např. ecstasy, LSD a amfetaminu.

Podíl osob, které alespoň jednou v životě konzumovaly kanabisové drogy, se pohybuje v různých zemích mezi 5 a 30 % počtu obyvatel ve stáří od 15 do 65 let. Věková prevalence je však především mezi mladými lidmi podstatně vyšší. Přitom není důležité, zda je držení kanabisových drog zakázáno nebo v určitém množství povoleno, jako například v Nizozemsku. Nejvyšší prevalence totiž nevykazuje Nizozemsko, ale Velká Británie a Španělsko. SRN se nachází přibližně v polovině mezi členskými státy EU. Podíl osob, které konzumují kanabisové drogy pravidelně, je ve všech zemích nižší než počet osob, které se alespoň jednou v životě dostaly do kontaktu s touto drogou. Počet osob, které vzhledem ke konzumaci kanabisových drog vyhledaly odbornou pomoc, však v některých zemích výrazně vzrostl. V pěti zemích EU (Finsko, Švédsko, Irsko, SRN a Nizozemsko) jsou kanabisové drogy hlavním problémem pro více než 10 % z celkového počtu osob, které vyhledaly odbornou pomoc.

Oficiální názor na drogovou závislost v Evropě však určuje především poměrně malá skupina osob závislých na heroinu. Zkušenost s touto drogou, která velmi snadno

vyvolává závislost, má sice jen asi 1 % obyvatel, ale současně tito narkomané představují ve většině zemí více než tři čtvrtiny osob, které se podrobují léčebné péči. Nebezpečí jejich úmrtí je 20 až 30krát větší než u osob stejné věkové kategorie, které drogy nekonzumují a nebezpečí, že se nakazí při používání znečištěných injekčních stříkaček virem HIV je značné především v jihoevropských zemích.

Počet nově nakažených osob virem HIV v roce 1996 poklesl ve všech zemích s výjimkou Belgie a Portugalska a také počet úmrtí v souvislosti s konzumací drog v jednotlivých zemích se dále nezvýšil. Po silném zvýšení těchto statistických údajů koncem osmdesátých a začátkem devadesátých let mohou být příčinou současného pozitivního vývoje jak účinnější prevence, tak i jiné způsoby konzumace drog, především omezení intravenózní aplikace.

V Evropě se zvýšil počet narkomanů nakažených hepatitidou C, kteří se infikovali při intravenózní aplikaci amfetaminu, a to i ve Skandinávii a Velké Británii. Touto nemocí, která je přenosná podobně jako HIV prostřednictvím společného používání injekčních stříkaček nebo sexuálním kontaktem, trpí asi půl miliónu narkomanů. Následkem může být chronická žloutenka, poškození jater nebo rakovina.

V mnoha zemích je po kanabisových drogách druhou nejvíce konzumovanou drogou amfetamin. S touto drogou mají zkušenosti až 3 % dospělých osob. S amfetaminem a jeho deriváty, např. ecstasy, nebo s další syntetickou drogou LSD má zkušenosti více než 10 % mladistvých. Počet úmrtí nebo závažných zdravotních poškození souvisejících přímo s těmito drogami je podle statistik států EU velmi nízký. Návykovost na ecstasy se v současné době považuje za nevýznamnou. Dosud však nebylo dokončeno sledování středně- a dlouhodobých následků konzumace ecstasy. Podle zkoušek provedených se zviřaty nelze vyloučit, že ecstasy způsobuje poškození mozku.

Konzumace drog ohrožuje ve všech zemích veřejný pořádek a orgány činné v trestním řízení jsou touto záležitostí značně zaneprázdněny. Podle nárůstu množství drog zabavených bezpečnostními orgány lze usuzovat nejen na obrovskou nabídku drog, ale i na zvýšenou aktivitu restriktivních složek. Množství kanabisových drog, které byly zabaveny v Evropě od roku 1986, se zvýšilo 4krát, množství zabaveného heroínu 2,5krát, kokainu více než 10krát a amfetaminu více než 3krát. V letech 1980 až 1990 se zvýšil také počet osob zadržených ve všech státech EU za drogové delikty. Následně sice v Nizozemsku poklesl, v Belgii a Dánsku však zůstal přibližně na stejné úrovni a v ostatních zemích se dále zvyšoval. Počet v SRN registrovaných případů porušení zákona o omamných látkách vzrostl z 68 000 v roce 1986 na více než 155 000 v roce 1995, přičemž tento nárůst ve srovnání s ostatními zeměmi EU není mimořádně vysoký.

Poměrně značně se v některých zemích EU zvýšil počet narkomanů, kteří přistoupili na metadonový program substituce heroínu. Počet těchto osob se zvýšil 3 až 4krát mj. i v Belgii, Itálii a Španělsku. Nejvyšší nárůst byl zaznamenán v SRN, kde se počet pacientů zařazených do metadonové terapie zvýšil z 5500 v roce 1993 na 28 000 v roce 1996. Podle příslušných průzkumů v SRN je však prokázáno, že nezbytná psychosociální péče je poskytována jen ve výjimečných případech, neboť spolkové země nemají pro tyto účely dostatek peněz.

O nových zákonech souvisejících s drogami nebylo zatím ve většině členských zemí EU rozhodnuto. Tyto státy podle uvedené zprávy vyhodnocují dostupné strategie v sociální, zdravotní a právní oblasti, aby na základě nezávislých stanovisek formulovaly jednotnou drogovou politiku. Nápadný je v posledních letech rostoucí profesionalismus a diferenciací nabídek pomoci, stejně jako obrát k "přijatelnější" drogové politice, přičemž je kladen větší důraz než dosud na prevenci a pomoc.

Evropské středisko pro sledování drog a drogové závislosti shromažďuje informace o drogách a o drogové politice z členských států EU a dalších evropských a mezinárodních organizací, např. protidrogové jednotky Europolu nebo skupiny Pompidou. Středisko tyto informace analyzuje a posuzuje z hlediska srovnatelnosti. Středisko ve své druhé zprávě předkládá rozsáhlou a svého druhu ojedinělou dokumentaci o vývoji v oblasti epidemiologie, snižování poptávky, národních strategií a mezinárodní spolupráce. Stále však přetrvávají velké potíže při porovnávání údajů předávaných do Lisabonu, vzhledem k rozdílnému chápání pojmů, metod sběru informací a kvality jednotlivých zjištění.

(Starke Zunahme beim Konsum synthetischer Rauschgifte. Frankfurter Allgemeine Zeitung, 5.11.1997, č. 257, s. 1.)

RUSKÁ FEDERACE

Současná drogová situace v RF

Nelegální obrat narkotických prostředků a psychotropních látek (dále jen NPPL), tj. kultivace rostlin, výroba, příprava, přepracování, skladování, přeprava, zasilání, dovoz, vývoz a likvidace NPPL, je v současnosti jedním z nejvýznamnějších problémů v Rusku. Při zachování současného růstu drogové závislosti obyvatelstva by již v nejbližších letech mohlo dojít k nenapravitelným škodám jak na zdraví jednotlivců, tak i na genetickém fondu národa jako celku. Zvyšuje se počet trestných činů souvisejících s drogami. Ruská vláda oficiálně přiznala, že tento problém již dosáhl stupně ohrožení národní bezpečnosti a přijala nezbytná opatření. Byla vytvořena Vládní komise pro boj proti zneužívání drog a nezákonnému prodeji drog a byl přijat Federální program boje proti drogové závislosti. Podle lékařů a operativních pracovníků není neobvyklé, když se setkají s narkomankou ve vysokém stupni závislosti ve věku 9 let nebo zadrží 13letou narkomanku, která za rok přivedla ke konzumaci drog 27 osob. Podle oficiální statistiky každý narkoman pomůže ročně ke konzumaci drog průměrně 4 až 7 osobám ze svého okolí. Podle náčelníka Správy pro boj proti nezákonné distribuci narkotik (UNON - Upravlenije po nezakonnomu oborotu narkotikov) MV Ruské federace Alexandra SERGEJEVA bylo velkou politickou chybou, že v prosinci 1991 byla zrušena právní odpovědnost za konzumaci drog.

Podle zástupce náčelníka UNON Viktora ŠUŠAKOVA je drogová situace v Rusku mimořádně složitá. Nezákonný obrat drog v Rusku dosáhl v roce 1997 výše 9,5 tril. RUR. Pracovníci UNON odhalili v roce 1997 celkem 184 tis. trestných činů souvisejících s drogami a zabavili 45 tun drog. Bylo zadrženo 25 000 dealerů a zlikvidováno 7500 zločineckých skupin obchodujících s drogami. Podle odhadu ministerstva vnitra dosáhl nelegální obrat drogového trhu v RF v roce 1997 výše 9,5 tril. RUR (údaje v hodnotách před denominací ruské měny). V současnosti podle poznatků UNON v Rusku pravidelně konzumuje drogy 500 tis. osob (z nichž oficiálně je registrováno u lékařů pouze 250 tis.) a příležitostně 2 mil. osob.

Zároveň je však naivní předpokládat, že v současné době jsou ruské restriktivní instituce schopny zásadním způsobem ovlivnit situaci. Například počet pracovníků UNON dnes dosahuje přibližně 3500, avšak pouze pro celkovou kontrolu drogové situace by jich bylo potřeba minimálně 4krát více. I za předpokladu, že do boje proti výrobcům drog budou zapojeny další existující resorty (FSB, celníci, GRU MO), se situace příliš nezmění.

Po zásadních společenských změnách na začátku 90. let se v Rusku vedle zahraničních turistů a obchodníků objevili i zahraniční výrobci drog, kteří vytvořili kanály pašování a distribuční systém prodeje tvrdých drog. Obecně lze konstatovat, že přibližně polovina všech drog na ruském černém trhu pochází ze zahraničí.

Hlavními dodavateli drog do RF je Afghánistán, Thajsko, Pákistán a řada států Latinské Ameriky. Do pašování drog jsou zapojeni občané Baltických států, Uzbekistánu, Kazachstánu, Kyrgyzstánu a Tádžikistánu. V některých případech se do pašování drog zapojují dokonce i pracovníci místních speciálních služeb. Například koncem roku 1997 byli v Moskvě zadrženi dva příslušníci Služby bezpečnosti Tádžikistánu, kteří se pokoušeli propašovat do Ruska 7 kg opia.

Mezi hlavní distributory drog patří etnické skupiny občanů Tádžikistánu, Afghánistánu, Ázerbájdžánu. V mnoha ruských městech ovládly obchod s drogami romské skupiny.

Syntetické drogy se na teritoriu RF vyrábějí především v malých tajných laboratořích, ve kterých pracuje jen několik osob. Doba činnosti těchto laboratoří bývá většinou krátká, neboť policie je poměrně rychle zjistí postupným odhalováním jednotlivých článků distribučního řetězce.

Nový ruský Zákon o narkotických prostředcích a psychotropních látkách

Dne 8. ledna 1998 podepsal prezident JELCIN zákon "O narkotických prostředcích a psychotropních látkách", který podle názoru expertů plně odpovídá světovému standardu a může vytvořit kvalitní právní základnu pro boj s drogovou kriminalitou. Pro úspěšnou realizaci zákona je však nezbytné ještě vydat přibližně 30 vládních usnesení a rozhodnutí a zpracovat řadu doplňků Trestního řádu, Trestního zákona a Administrativního kodexu RF. Podle předsedy Výboru Státní dumy pro ochranu zdraví Nikolaje GERASIMENKA vyjadřuje přijetí zákona, který rezolutně ukončil diskuse o legalizaci drog, pevnou rozhodnost Ruska bojovat s narkomanií a umožní získávat ze zahraničí pomoc pro zefektivnění tohoto boje.

Zákon stanoví následující principy ruské státní drogové politiky:

- státní monopol na základní typy činnosti související s obratem NPPL,
- licence na všechny typy činností souvisejících s obratem NPPL,
- koordinaci činnosti federálních orgánů výkonné moci, orgánů výkonné moci subjektů RF a orgánů místní samosprávy,
- prioritu opatření zaměřených na profylaxi narkomanie a porušování právních norem souvisejících s nelegálním obratem NPPL a k aktivizaci činnosti, směřující k protidrogové propagandě,
- státní podporu vědeckých výzkumů v oblasti vývoje nových metod léčení narkomanie,
- zapojení nestátních organizací a občanů do boje proti rozšiřování drogové závislosti a rozvoje sítě zařízení lékařsko-sociální rehabilitace závislých osob,
- rozvoj mezinárodní spolupráce v oblasti boje proti nelegálnímu obratu NPPL jak na mnohostranném, tak dvoustranném základě.

Zákon zavádí pojmy Seznam I až IV s následujícím významem:

- Seznam I - obsahuje NPPL, jejichž obrat je v RF zakázán v souvislosti se zákonodárstvím a mezinárodními dohodami RF.
- Seznam II - obsahuje NPPL, jejichž obrat je v RF omezen a ve vztahu k nim se realizují kontrolní opatření v souvislosti se zákonodárstvím a mezinárodními dohodami RF.

- Seznam III - obsahuje psychotropní látky, jejichž obrat je v RF omezen a u nichž se připouštějí výjimky v některých kontrolních opatřeních v souvislosti se zákonodárstvím a mezinárodními dohodami RF.

- Seznam IV - obsahuje prekurzory, jejichž obrat je v RF omezen v souvislosti se zákonodárstvím a mezinárodními dohodami RF.

V minulosti často napadaný státní monopol na výrobu NPPL nový zákon potvrdil. Také vývoj nových NPPL je možno provádět pouze na státní zakázku a ve státních vědecko-výzkumných zařízeních. Výrobu NPPL, uvedených v Seznamu II, je možno provádět pouze ve státních podnicích a zařízeních. Privatizace či jiné formy odstátnění těchto zařízení jsou zakázány. Výroba méně nebezpečných psychotropních látek (Seznam III), které jsou součástí mnoha léků, je povolena zařízením různých forem vlastnictví. Podle zákonodárců však i tato výroba bude probíhat pod přísnou kontrolou státu s využitím mechanismu licence.

Zákon stanoví způsoby kultivace, exportu a importu NPPL. Je zakázána přeprava NPPL v poštovních zásilkách včetně mezinárodních. K lékařským cílům je možno používat pouze NPPL uvedené v Seznamech II a III (pro fyzické osoby formou výdeje na speciální recepty). Lékaři provozující soukromou praxi však nesmějí tyto látky využívat. Je zakázáno léčení drogové závislosti NPPL obsaženými v Seznamu II. NPPL uvedené v Seznamu I je možno použít pouze pro vědecké a studijní účely, expertní činnost a operativně-pátrací činnost (kontrolované zásilky, prověřkové nákupy, operativní experimenty, sběr vzorků pro srovnávací studium a operativní průnik).

Článek 40 zakazuje jakoukoliv konzumaci NPPL bez souhlasu lékaře.

Podle článku 41 jsou do boje proti nelegálnímu obratu NPPL zapojeny Generální prokuratura, ministerstvo vnitra, Státní celní výbor, Federální pohraniční služba, Federální služba bezpečnosti, Služba vnější rozvědky, ministerstvo zdravotnictví a další federální orgány výkonné moci v rozsahu kompetencí, svěřených jim vládou RF.

Mezi opatřeními nového zákona, které mají působit proti nelegální manipulaci s NPPL, vyvolává pozornost možnost nařízení lékařské prohlídky. Toto opatření se týká osob, u kterých existují dostatečné důvody pro předpoklad, že jsou závislé na drogách, nacházejí se ve stavu narkotického opojení nebo konzumovaly NPPL bez souhlasu lékaře. Jsou zaváděna i opatření omezující přístup narkomanů k vykonávání některých povolání. S cílem ochrany zdraví, mravnosti, práv a zákonných zájmů občanů, zabezpečení obrany a bezpečnosti státu jsou ustavena omezení možnosti zaměstnávat závislé osoby v povoláních spojených s vysokým stupněm nebezpečí.

Je zakázána propaganda NPPL a jejich prekurzorů, tj. činnost směřující k rozšiřování poznatků o metodách přípravy a způsobech konzumace, místech možného získání včetně výroby a distribuce knižní produkce, produkce prostředků hromadného informování nebo šíření těchto poznatků v počítačových sítích. Totéž se vztahuje i na propagaci jakýchkoliv výhod používání narkotických látek.

Samostatný článek se týká provedení kontrolované zásilky a prověřkového nákupu NPPL. Kontrolovaná zásilka je v zákonu definována jako operativně-pátrací opatření, při kterém je s vědomím a pod kontrolou orgánů provádějících operativně-pátrací činnost připuštěno v rámci teritoria RF přemísťovat, dovážet, vyvážet nebo převážet NPPL nebo jejich prekurzory. Prověřkový nákup je definován jako operativně-pátrací opatření, při kterém se s vědomím a pod kontrolou orgánů provádějících operativně pátrací činnost připouští získávání NPPL.

Zákon zavádí dohled nad průběhem sociální rehabilitace osob, které spáchaly těžký nebo zvláště těžký trestný čin související s nelegální manipulací s drogami. Toto fakticky znamená, že po odpykání trestu odnětí svobody může soud těmto osobám nařídit zákaz návštěvy určitých míst, omezení doby pobytu mimo trvalé bydliště nebo omezení výjezdu do jiných regionů bez povolení bezpečnostních orgánů.

Zákon zároveň umožňuje soudní likvidaci právnických osob v souvislosti s jejich zapojením do nezákonného obrátu NPPL nebo při prokázání zapojení do finančních operací s cílem legalizovat zisky z nelegálního obrátu NPPL.

Přijatý zákon, který má vstoupit v platnost za 3 měsíce od svého oficiálního zveřejnění, zcela určitě povede ke zpřísnění Trestního řádu RF v souladu se stupněm společenského nebezpečí narkomanie. Zákon však současně zavádí civilizovaný přístup k narkomanům a garantuje jim poskytnutí potřebné lékařské pomoci. Podle GERASIMENKA je na tyto cíle nezbytné vydat minimálně 10 tril. RUR. Reálně je však možno předpokládat pouze 1 tril. RUR, a to až z rozpočtu na rok 1999. Všechny dnes existující programy boje s narkomanií nejsou financovány z rozpočtu RF.

Rusko otevírá dveře africké drogové mafii

Moskvu navštívil předseda nigerijské národní protidrogové agentury generál Musa BAMAJI. Podle generála je Nigérie připravena podepsat s ruskou stranou mezinárodní dohodu o spolupráci v boji proti obchodníkům s drogami. Současně uvedl, že nigerijská drogová mafie je spíše problémem ruským než nigerijským. "V naší zemi je veden proti obchodníkům s drogami tak tvrdý boj, že jsou nuceni hledat si působiště za hranicemi," uvedl BAMAJI. Příčinou toho, že se Rusko stalo pro Nigérie tak přitažlivé, je i způsob vydávání víz ruským vyslanectvím, které se příliš nezajímá o osobnost žadatele. Přitom by podle generála stačil krátký rozhovor s místní policií a zabránilo by se řadě problémů v budoucnosti.

Ruští policisté však s tímto názorem afrického hosta nesouhlasí. Podle jejich informací hlavním důvodem pro zapojení Nigérie do obchodování s drogami je velmi těžká hospodářská situace v Nigérii, která donutila první uprchlíky z Nigérie stát se drogovými kurýry.

(FEOFILAKTOVA, A. - VETROV, A.: Vorota afrikanskoj narkomafiji otkryvajet Rossija. Segodnja, 13.11.1997, č. 248.)

Sankt Peterburg se stává významným překladištěm drog

Rekordní zásilku drog v roce 1997 zabavili pracovníci místní pobočky Správy pro boj proti nezákonné distribuci narkotik (UNON - Upravlenije po nezakonnomu oborotu narkotikov) v Sankt Peterburgu. Jednalo se o 266 kg marihuany, která byla určena pro místní drogový trh. Podle policistů se Sankt Peterburg stal v posledních letech velmi přitažlivý pro obchodníky s drogami. Důvodem je především skutečnost, že zdejší přístav je součástí mezinárodních námořních tras a lodní doprava je dnes zvláště výhodná pro pašování velkých zásilek drog. S nárůstem počtu narkomanů se současně prudce zvýšila i poptávka po drogách, takže v městě vznikl rozsáhlý drogový trh.

(VETROV, A.: Rjadom s oknom v Evropu prorubuli narkookno. Segodnja, 21.11.1997, č. 255.)

Opatření proti drogám v zábavních zařízeních

Moskevská městská дума přijala v prvním čtení zákon "O sankcích proti organizacím a zařízením, provozujícím na teritoriu města činnost, přispívající k rozšiřování narkomanie a toxikomanie". Dokument předpokládá ve větší míře uplatňování sankcí vůči jeho narušitelům. Například pokud budou při prověře účastníků diskotéky milicionáři zjištěny osoby ve stavu drogového opojení nebo budou zjištěna fakta potvrzující konzumaci či distribuci drog, bude sepsán protokol a vůči pořadateli diskotéky budou přijata odpovídající opatření. Na základě tohoto protokolu mohou být moskevskými orgány uděleny pokuty až do výše 500 minimálních mezd (7000 USD). Při opakovaném zjištění v průběhu 6 měsíců může být pokuta zdvojnásobena a činnost zařízení může být označena jako "sociálně nebezpečná". V případě třetího porušení zákona se předpokládá odebrání licencí či zrušení dohody o pronájmu.

(Duma ozabočena rostom narkomanii. Segodnja, 28.11.1997, č. 261.)

Možný dopad nového zákona proti narkomanii v Moskvě

Na teritoriu Moskvy údajně neexistuje diskotéka, kde by nebyl zaveden prodej drog. V souvislosti s možným přijetím zákona "O sankcích proti organizacím a zařízením, provozujícím na teritoriu města činnost přispívající k rozšiřování narkomanie a toxikomanie" však vzniká řada problémů. Především způsob spolehlivého a objektivního zjištění, zda je osoba pod vlivem drog. Policejní odborníci tvrdí, že příznakem opojení je rozšíření zorniček, zpožděná reakce a ztráta orientace v prostoru a času. Není však jednoduché stanovit, jak velké mají být zorničky osoby "křepčící" v davu diskotéky. Samotná atmosféra na diskotéce přitom způsobí ohluchnutí a ztrátu orientace v prostoru a čase u průměrné osoby v průběhu 10 až 15 minut. Za 30 minut i ten nejzkušenější operativní pracovník není schopen určit, zda konkrétní osoba konzumovala drogy nebo se prostě přizpůsobila prostředí.

Pořadatelé diskoték jsou návrhem zákona pobouřeni. Podle Dmitrije FEDOROVA z klubu Titanik se nejedná o zákon proti drogám, ale proti klubům. Realizace obsahu zákona podle názorů policejních specialistů povede s největší pravděpodobností k uzavření většiny diskoték, nočních klubů a kin v Moskvě. V důsledku toho se narkomané přemístí do sklepů a podzemních skrýší. Současně vypukne boj skupin dealerů drog o nové rozdělení sfér vlivu.

(BLAGODAROV, K.: Tri narkomana - smertelnaja doza dlja diskoteki. Izvestija, 28.11.1997.)

Spolupráce Ruska a Kolumbie v boji proti drogám

Ruský ministr zahraničních věcí Jevgenij PRIMAKOV podepsal v Bogotě dohodu o spolupráci v boji s nelegálním prodejem drog. Kolumbie se tak stala první latinskoamerickou zemí, se kterou Rusko podepsalo takovou smlouvu. Konkretizací obsahu dohody má být vyslání skupiny přibližně 20 příslušníků ruských tajných služeb do Bogoty s cílem odhalovat trasy dodávek drog z Kolumbie do Ruska, pátrat po kontaktech skupin organizovaného zločinu z obou států a sledovat průběh konkrétních dodávek drog.

(BAJ, E. - ČARODEJEV, G.: Primakov načinajet pochod protiv narkomafii. Izvestija, 28.11.1997.)

Hranice států SNS jsou snadno překonatelné

V průběhu operace DOPING pracovníci speciální jednotky milice v Sankt Peterburgu zadrželi dva občany Moldávie v okamžiku, kdy vykládali svůj osobní automobil naložený makovou slámou. Vyšetřováním bylo zjištěno, že automobilem s drogou, přičemž převážná část ze 70 kg makové slámy ve 198 polyetylenových balíčcích byla volně uložena na zadním sedadle, pašeráci přijeli do Ruska z Moldávie přes Ukrajinu a Bělorusko. Podle vyjádření pašeráků nebylo překonání hranic velkým problémem. Při příjezdu k hranici se kurýři rozdělili. Automobil s drogami řídila přes automobilovou celnici žena a její společník přešel

hranici pěšky. Na otázky celníků, co je v balíčcích, žena tvrdila, že semínka, ořechy a košťátka. Žena zřejmě působila natolik důvěryhodně, že ani jeden z moldavských, ukrajinských či běloruských celníků se nepokusil prověřit pravdivost jejího tvrzení. Dalším nepochopitelným zjištěním milice je skutečnost, že řidičský průkaz ženy byl vystaven na její rodné jméno a dokumenty k automobilu zcela chyběly. Podle názoru milicionářů nedokonalá celní kontrola na hranicích mezi státy SNS přispívá k zaplavení drogových trhů zbožím pašovaným z Kavkazu, Střední Asie, Moldávie a Ukrajiny. Zadržaná zásilka makové slámy byla určena skupině kavkazských obchodníků s drogami.

(NESVIŽSKIJ V.: Metelky iz makovoj solomki. Segodnja, 4.12.1997, č. 266.)

USA

SOROS hodlá bojovat proti drogám v Baltimore

George SOROS, který je znám především jako spekulant s cizími měnami, hodlá v průběhu příštích pěti let věnovat 25 mil. USD v oblasti Baltimore na drogová léčebná opatření, pracovní výcvik a další programy. SOROS pozval primátora Baltimore Kurta SCHMOKEHO a jeho nejbližší spolupracovníky k debatě o široké řadě problémů souvisejících s drogami. Průběh tohoto jednání potvrdil rozhodnutí SOROSE vybrat Baltimore jako sídlo první pobočky své "Open Society Institute".

"Detaily projektu nebyly ještě rozpracovány, ale místní úřad navrhne programy, které bude nutno financovat," uvedla Diana MORRISOVÁ, ředitelka pobočky, která zahájila v září 1997 svou činnost. Projekt má zahrnovat řadu výchovných a sociálních programů vedoucích ke ztrátě drogové závislosti a zanechání kriminálních aktivit a poskytne zároveň peníze na podporu systému "řízené péče", která by zajistila ošetřování a pomoc "beznadějným" narkomanům. Tyto druhy programů jsou podle názoru SOROSE a SCHMOKEHO spíše otázkou sociální, než záležitostí represe.

Tento záměr však vyvolal pobouření u zastánců tvrdé linie, kteří tvrdí, že tyto programy signalizují zesílený tlak na dekriminlizaci drog, neboť čím více drog je k dispozici, tím více osob se stane konzumenty.

Pan SCHMOKE v roce 1989 jako jeden z prvních primátorů velkých měst prohlásil, že válka proti drogám je prohraná. Od té doby realizoval program vydávání injekčních stříkaček, zvýšil financování péče o drogově závislé osoby, podporoval experimentální léčbu závislosti akupunkturou a zasazuje se o možnost zaměnit trest odnětí svobody pro narkomany za jejich zařazení do terapeutického procesu.

SOROS a SCHMOKE iniciovali národní diskusi o "medikalizaci" drogové závislosti tím, že by bylo umožněno lékařům předepisovat narkomanům některé tvrdé drogy jako součást léčby a strategie snižování kriminality, jako je tomu v obdobných programech ve Švýcarsku a Nizozemsku.

(VALENTINE, P.W.: Soros Joins Unorthodox Anti-Drug Fight in Baltimore. International Herald Tribune, 18.11.1997, s. 3.)

Ukrajina

Obchodníci s drogami se zaměřují na studenty nejprestižnějších vysokých škol

Podle oficiálních údajů je v současnosti na Ukrajině 66 000 narkomanů. Odborníci jsou však přesvědčeni, že reálný počet je několikanásobně vyšší. Náčelník správy ministerstva vnitra Ukrajiny Anatolij UDOD se domnívá, že Ukrajinou vedou důležité balkánské a afghánské drogové trasy. V zemi se usazují drogové organizace z Nigérie, Libanonu, Ekvádoru a dalších latinskoamerických států, které zásobují především tzv. zlatou mládež, studenty diplomatických či novinářských fakult. Obchodníci s drogami zaměřili svou pozornost na budoucí ukrajinské diplomaty a novináře.

V Kyjevě je mezi narkomany rozšířeno číslo operátoru, na kterém si mohou objednat drogy, které dealeri přivezou v určenou dobu na určené místo. Distributory drog jsou studenti prestižních vysokých škol, kteří si tak přivydělávají denně až 40 USD. Tato mládež byla nazývána "absolventi 2000", neboť se mělo jednat o první absolventy fakult v příštím tisíciletí, perspektivní diplomaty, novináře, spisovatele, vědce. Nyní, po zahájení konzumace drog, se většina z nich stala "ztraceným pokolením", neboť je nezajímá studium a neznají smysl svého života.

Podle průzkumu ministerstva vnitra Ukrajiny na několika významných vysokých školách konzumuje drogy každý druhý až třetí student. Na Ukrajinu je dopravováno nepředstavitelné množství drog. Tuto situaci nemůže vyřešit 1200 policistů, kteří mají Ukrajinu chránit před drogami. Na Ukrajině se mj. úspěšně rozvíjejí aktivity nigerijské drogové mafie, která se již stala závažným celosvětovým problémem.

(SOKOLOVSKAJA, Ja.: "Zolotuju molodež" uničtožajut narkotikami. Izvestija, 18.11.1997.)

Ukrajínští celníci zadrželi velkou zásilku kokainu

Koncem listopadu 1997 zadrželi celníci ukrajinského přístavu Sevastopol zásilku 624 kg kokainu. Ruská nákladní loď ERNANI s nákladem kaprolaktamu připlula do Sevastopolu z bulharské Varny. Z doprovodných dokumentů nákladu bylo zjištěno, že kaprolaktam byl vyroben v Kolumbii. Z Kolumbie byl náklad 1400 pytlů kaprolaktamu (každý o váze přibližně 25 kg) přepraven přes několik jihoamerických přístavů a poté přes Atlantik do Varny, kde byl po poměrně dlouhém skladování naložen na ERNANI. Ze Sevastopolu měl být náklad převezen do západní Evropy nákladními automobily. Tato velmi podezřelá trasa zásilky kaprolaktamu vyvolala pozornost celníků. Náklady na přepravu kaprolaktamu z Jižní Ameriky do Evropy jsou totiž vyšší než samotná cena nákladu. Proto byl náklad podroben velmi pečlivé prohlídce, během níž bylo odhaleno 28 pytlů s 99% kokainem o celkové váze 624 kg. Ukrajínští celníci předpokládají, že západní Evropa nebyla konečným cílem drog, které se měly přes oceán dostat do Severní Ameriky.

Provedená operace svědčí o kvalitní analytické a operativní práci celníků. I když ukrajínští celníci se v plné míře zapojují do boje se zločinností, dochází k paradoxu, neboť v tomto boji nemají potřebné kompetence. Celní služba Ukrajiny dosud nemá právo provádět operativně-pátrací činnost. Proto je nereálný požadavek Komplexního cílového programu boje s kriminalitou na období 1996 až 2000, podle něhož je celní služba Ukrajiny povinna vytvořit strukturální složku pro boj s organizovaným zločinem. Řešení tohoto a dalších problémů má přinést až nový Celní kodex Ukrajiny, který byl již schválen vládou a nyní bude projednán v parlamentu.

(Kokainovoje delo. Zerkalo nedeli, 17.12.1997.)

Švýcarsko

Pokračování výdeje heroinu těžce závislým osobám

Ve Švýcarsku bylo schváleno prodloužení kontrolovaného výdeje heroinu. Spolková rada rozhodla o dalším postupu v pokračování dosavadních pokusů a v právním opodstatnění kontrolovaného výdeje heroinu jako nové legální formy terapie.

V říjnu 1992 vydala Spolková rada Nařízení o podpoře vědeckého výzkumu drogové prevence a zlepšení životních podmínek narkomanů, které právně umožnilo zahájit v roce 1994 projekty s lékařsky předepisovanými drogami. V rámci tohoto kontrolovaného a vědecky sledovaného zkušebního programu existuje 18 projektů s maximální kapacitou 1000 terapeutických míst, z nichž 800 je určeno pro aplikaci heroinu a po 100 místech pro aplikaci morfinu a metadonu.

Nařízení z roku 1992 hodlá Spolková rada nahradit Rozhodnutím o částečné úpravě zákona o omamných látkách, které by mohlo vstoupit v platnost začátkem roku 1999. Zásadní zákaz konzumace heroinu bude sice zachován, ale současně bude umožněno tuto drogu použít k terapii narkomanů při dodržení přesně definovaných podmínek. Tím bude existovat zákonná norma pro přechod od vědeckých pokusů k nové legální formě terapie. Thomas ZELTNER ze Spolkového zdravotního ústavu předpokládá, že po přijetí nové právní normy bude kapacita terapeutických míst v programu zdvojnásobena na 2000.

V závěrečné fázi bude tato právní norma nahrazena zásadně změněným zákonem o omamných látkách. Doporučení předložená skupinou expertů pod vedením vládního rady Jörga SHILDA, v němž jsou zahrnuty některé kontroverzní návrhy, jako např. zrušení trestnosti konzumace drog, jsou předmětem sporů odborníků. Vzhledem k nutnosti poskytnout potřebnou dobu na přípravu novelizovaného zákona se předpokládá, že "Rozhodnutí" zůstane v platnosti nejméně do roku 2004.

(Weiterhin Heroinabgabe an Schwerstsüchtige. Neue Zürcher Zeitung, 20.12.1997, č. 296, s. 25.)

Ve Švýcarsku poklesl počet obětí drog

Počet úmrtí v důsledku konzumace drog poklesl v roce 1997 ve Švýcarsku na 241, což oproti roku 1996 představuje pokles o 22 %. Tento trend snižování počtu obětí drog trvá ve Švýcarsku již 4 roky, ale pokles v roce 1997 je vyšší než v minulých letech. Pokles obětí klesl o více než polovinu v kantonech Ženeva (z 25 na 7) a St. Gallen (z 33 na 16). Tento pozitivní vývoj experti vysvětlují zkvalitněním nabídky pomoci závislým osobám. Nejvíce narkomanů (38 obětí) zemřelo ve městě Curychu, což je o 3 méně než v roce 1996. Počet obětí drog stoupl v roce 1997 pouze ve městě Basileji (15 oproti 14 v roce 1996).

(Neue Zürcher Zeitung, 8.1.1998, č. 5, s. 48.)

SRN

K nedovolenému domácímu pěstování konopí

V SRN se v posledních letech rozšířilo pěstování konopí podomácku. V Internetu je uvedeno 400 německých odborných obchodů, nabízejících potřeby pro pěstování konopí. Nenápadný obchod "Green Hope" (Zelená naděje) v Mnichově nabízí v honosném katalogu

zeminu, hnojiva, prostředky proti škůdcům, květináče, osivo. K sortimentu však patří i pokojové skleníky, zateplovací rohože, nákladné osvětlení, klimatizační zařízení a ventilační technika. "Green Hope" nabízí 51 druhů konopného osiva, přičemž cena 10 až 15 semen se pohybuje od 20 do 225 DEM. Vzhledem k těmto cenám působí poznámka uvedená v katalogu pod čarou, že " Tato konopná semena slouží výlučně jako potravinový doplněk pro lidi i zvířata", nepřesvědčivě.

Kniha "Hydroponické pěstování konopí" biologa Petera MAYE z nakladatelství "Malý zázrak" vysvětluje, že domácí pěstování konopí umožňuje eliminovat veškeré rozmarné počasí. Z obsahu této knihy je jasné, že pěstování konopí podomácku je tak finančně a časově náročné, že ani nejnaivnější čtenář nevěří tvrzení autora, že tato kniha nepodporuje produkci a spotřebu zakázaných látek.

Liane PROBST-SIMONOVÁ, šéfredaktorka obrázkového časopisu "Highlife", přiznává: "Nedovolené pěstování konopí slouží z 95 % k vlastní potřebě a je dosud jediným fungujícím způsobem oddělení trhu tvrdých a měkkých drog." Němečtí zákonodárci však mají již brzy projednat novelu zákona o omamných prostředcích, podle které má být zakázán také prodej semen konopí, pokud mají být využity k ilegálnímu pěstování.

Mnichovský soudní lékař Hans SACHS potvrdil, že pěstování ve sklenících zvyšuje koncentraci účinné látky THC v konopí a sklizená marihuana se může kvalitativně přiblížit hašiši. Kuřákům marihuany SACHS doporučil, aby osm hodin po konzumaci neřídili motorová vozidla, zvláště nebezpečné jsou především první dvě až čtyři hodiny.

(MÜLLER-JENTSCH, E.: *Vogelfutter, teuer als Kaviar. Süddeutsche Zeitung, 29.10.1997, č. 249, s. 21.*)

Úpravy drogové legislativy v SRN

Spolková vláda zakázala výrobu a distribuci 12 syntetických drog, které mohou být využity k přípravě ecstasy. Podle údajů spolkového ministerstva zdravotnictví však již 10 z těchto látek spadá od 31.1.1997 do působnosti Zákona o omamných prostředcích.

V budoucnosti budou moci lékaři snadněji předepisovat omamné prostředky, používané k potlačení bolesti. Seznam léků, které je možno předepisovat, byl rozšířen o další 4 látky, mezi nimiž je i účinná složka kanabisových drog. Prostředek má být používán při žaludečních nevolnostech pacientů trpících rakovinou a k povzbuzení chuti při onemocnění AIDS.

V drogové terapii preferuje ministerstvo zdravotnictví především metadon. Kodein má být používán pouze v lékařsky zdůvodněných výjimkách.

(*Bonner Kabinett verbietet zwölf Rauschmittel. Die Welt, 7.11.1997, č. 260, s. 5.*)

Řízení automobilů pod vlivem drog bude v SRN trestáno

Řízení automobilů pod vlivem drog má být v budoucnosti podle představ vládní koalice trestáno peněžitými pokutami a zákazem řízení. Většina členů dopravního výboru Spolkového sněmu schválila odpovídající návrh zákona. Opozice odmítá zákon mimo jiné i z důvodu, že v něm není obdobně jako v případě alkoholu uvedena hraniční úroveň přípustné koncentrace. Spolkový sněm má nový zákon schválit již během několika dnů. Maximální peněžitý trest za uvedený delikt má být ve výši 3000 DEM. Lékařsky předepsané léky jsou z předpokládaného zákazu vyjmuty.

Koaliční většina ve výboru rozšířila vládní návrh, který uváděl jako ilegální drogy kanabisové drogy, heroin, morfium a kokain, i o syntetické drogy. Tím bude zákaz rozšířen i na ecstasy. Podle návrhu má postačovat pouhý důkaz uvedených drog v krvi. Podle názoru SPD nebylo při zpracování zákona posuzováno, zda je žádoucí stanovení hraniční hodnoty koncentrace drogy při řízení motorového vozidla. Návrh vlády proto údajně nepředstavuje přínos bezpečnosti silničního provozu.

(Bei Drogen am Steuer droht ein Fahrverbot. Süddeutsche Zeitung, 13.11.1997, č. 261, s. 1.)

Spolkové země souhlasí s vytvářením prostor pro narkomany

Ministři zdravotnictví 16 spolkových zemí doporučují vytváření zvláštních místností pro narkomany. "Chráněné prostory, ve kterých by těžce závislé osoby mohly konzumovat drogy, by měly vznikat na celém území SRN a ne pouze jako modelový pokus," prohlásila sárská ministryně zdravotnictví Barbara WACKERNAGEL-JACOBSOVÁ (SPD) na závěr konference zemských ministrů zdravotnictví v Saarbrückenu. Ministři vyjádřili také podporu realizaci modelového pokusu s výdejem heroínu narkomanům.

(Länder stimmen für Fixerräume. Die Welt, 22.11.1997, č. 273, s. 2.)

Počet úmrtí narkomanů v Berlíně dále klesá

Podle prohlášení berlínské senátorky pro otázky mládeže Ingrid STAHMEROVÉ (SPD) zemřelo v Berlíně v důsledku konzumace drog v roce 1997 dosud 132 osob, což je méně než ve stejném období roku 1996 (162 obětí). Zatímco počet případů předávkování čistým heroinem dále klesá, zvýšil se počet případů úmrtí v souvislosti s konzumací směsi drog, např. alkoholu, medikamentů a také metadonu. U metadonu se přitom nedá jednoznačně určit, zda se jedná o narkomany zařazené do substitučního programu nebo o konzumenty, kteří metadon získali na černém trhu. Černý trh s léky se především v důsledku neodpovědného přístupu některých lékařů k předepisování omamných látek podstatně rozšířil.

V současnosti je v Berlíně více než 2000 závislých zařazeno do substitučních programů. Počet prvokonzumentů v Berlíně na rozdíl od trendů převládajících ve většině spolkových zemí klesá. Je však zjišťován stálý nárůst konzumace drog speed nebo ecstasy.

(Zahl der Drogentoten weiter rückläufig. Die Welt, 27.11.1997, č. 277, s. 25.)

Kodeinový sirup bude spadat pod zákon o omamných prostředcích

Z opia vyráběná droga kodein, kterou dosud mohli lékaři předepisovat ve formě 2,5% roztoku, má být brzy zařazena do působnosti zákona o omamných prostředcích. Pro tisíce osob závislých na těchto látkách to bude mít dalekosáhlé následky. Na rozdíl od typických drog, jako heroin nebo kokain, je kodein veřejně málo známý. V mnichovské aglomeraci má však tato droga velmi významné postavení. Mnoho osob trpících drogovou náruživostí si denně nechává předepisovat dihydrokodeinhydrogentartrát (DHC). Ve většině případů slouží kodeinový sirup ke krytí základních potřeb drogově závislých osob a jen okrajově je využíván terapeuticky k odstraňování abstinenčních příznaků u osob, které chtějí ukončit svou drogovou závislost.

Felix TRETTER, odborník z Haaru, je velmi znepokojen možným vývojem drogové situace. Situaci velkého množství drogově závislých, kteří jsou zvyklí na svůj pravidelný příděl kodeinu z "šedého drogového trhu", nelze vyřešit během zákonem předpokládaného přechodného období šesti měsíců. Nemocnice v Haaru sice již zdvojnásobila kapacity pro detoxikaci v narkóze, ale i tak nebude možno za rok vyléčit více než 40 až 50 narkomanů.

TRETTTER se domnívá, že musí být zajištěna substituce metadonem ve stejné míře, v jaké se odbourá kodein. Poradenská místa se musí připravit na obrovský nápor bezradných osob trpících drogovou závislostí.

Také Erika RANNEROVÁ z poradny pro substituční léčbu se domnívá, že v Mnichově vypukne obrovský chaos, pokud kodein zmizí z drogové scény v průběhu relativně krátké doby. Již nyní, kdy mnozí lékaři pod dojmem přísných rozsudků profesních soudů přestávají předepisovat kodeinový sirup, žádá stále více osob o přijetí do metadonového programu. Wolf von RÖMER z lékařského svazu v Mnichově pečuje o závislé osoby, kterým se podařilo za pomoci kodeinu návrat ke spořádanému životu. Tyto osoby nebude nyní podle RÖMERA možno nechat bez pomoci, neboť by mohly propadnout panice či recidivě. Je správné, že se vláda snaží vyřešit problém s předepisováním kodeinu. Současně však vláda musí vypracovat program pro případ vzniku krajní nouze, neboť kodein hraje v drogové scéně mnohem výraznější roli než se oficiálně připouští.

(MÜLLER-JENTSCH, E.: Codein-Saft soll unter Betäubungsmittelrecht fallen. Süddeutsche Zeitung, 28.11.1997, č. 274, s. 43.)

V Düsseldorfu bylo zabaveno 130 kg kokainu

Poradce prezidenta africké republiky Čad byl zatčen na letišti v Düsseldorfu při pokusu o propašování 130 kg kokainu v prodejní ceně 20 mil. DEM do SRN. Jedná se o největší zásilku kokainu, která byla dosud zabavena na německém letišti. Na státního příslušníka republiky Čad, který se sice prokázal diplomatickým pasem, ale není v SRN akreditován a nemá proto diplomatický status, byl vydán zatykač. Zabavený kokain pocházel z Jižní Ameriky. Dvě zaplombované kovové bedny opatřené nálepkami s označením republiky Čad byly do SRN dopraveny letecky z Venezuely přes Portugalsko a Španělsko. Závěrečnou částí trasy byl let společnosti Finnair z Barcelony do Düsseldorfu. U celníků vyvolaly bedny pozornost svou podobností s diplomatickými zavazadly a tím, že zůstaly ležet v prostoru výdeje zavazadel. Po zrentgenování beden celníci otevřeli zámky a pod vánočním papírem objevili balíčky s kokainem. Majitel zavazadel, který přiletěl do Düsseldorfu téhož dne jiným letadlem z Barcelony, byl zatčen ještě v letištní budově. Kromě kokainu u něho policisté našli falešný belgický pas. Při výslechu drogový kurýr tvrdil, že byl přesvědčen o tom, že bedny obsahují počítač, který měl na žádost neznámého Němce dopravit do Düsseldorfu.

(Zollfahnder stellen 130 Kilogram Kokain sicher. Süddeutsche Zeitung, 6./7.12.1997, č. 281, s. 16.); (Drogenkurier aus Tschad in Düsseldorf verhaftet. Die Welt, 6.12.1997, č. 285, s. 12.)

Požadavek na kontrolu syntetických drog

Spotřeba syntetických drog v Hesensku dále stoupá. Podle sdělení ministryně zdravotnictví Margarethe NIMSCHOVÉ se počet prvokonzumentů amfetaminů od roku 1996 zvýšil o 24 %. Pro hesenské poslance za stranu Zelených je tento vývoj důvodem k požadavku na "inteligentní preventivní strategii místo neúčinného panikaření". Podle návrhu dvou poslankyň Zelených v Zemském sněmu Evelin SCHÖNHUT-KEILOVÉ a Ronji PERSCHBACHEROVÉ by v Hesensku mělo být mladistvým umožněno testování tablet ecstasy. Analytická kontrola obsahu účinné látky v tabletách je podle názoru obou poslankyň "důležitým nástrojem, který umožní snížení rizika mladistvých při konzumaci party-drog". Mobilní analytická zařízení k určení kvalitativního a kvantitativního složení tablet ecstasy by mohla být nasazována např. v klubech nebo velkých tanečních podnicích. V extrémních případech by mohla fungovat i jako život zachraňující zařízení. Strategii, která sází na

kriminalizaci a jednostranné odstrašující informace, považují poslankyně za neúčinnou. Ve svém dobrozdání podpořil iniciativu poslankyň frankfurtský vrchní státní návladní Harald KÖRNER, podle jehož názoru je kontrola drog slučitelná se Zákonem o omamných prostředcích.

(Grüne fordern Test für Partydrogen. Die Welt, 18.12.1997, č. 295, s. 5.)

Spolupráce ruských a německých celníků

V mezinárodním drogovém obchodu proběhly závažné mocenské přesuny. Odpovědnost za tento vývoj nesou podle poznatků německých a ruských bezpečnostních složek především nigerijské drogové kartely, kterým se v posledních letech podařilo podstatně rozšířit svůj vliv. Nejnovějším zázemím jejich celosvětově působících organizací je Moskva. Tento fakt uvedl zástupce ruského ministra pro celní záležitosti Igor MEŠAKOV při návštěvě u německých celních úřadů. Úspěšné nigerijské organizace obchodníků s drogami působí v Moskvě především jako organizátoři drogových transportů.

Rozsáhlé aktivity nigerijských zločineckých organizací byly podle poznatků Spolkového kriminálního úřadu (BKA) dosud zjištěny především v USA a Velké Británii. V SRN jsou již dlouho aktivní dobře organizované mezinárodně činné nigerijské skupiny, které se zabývají distribucí drog a padělaných peněz, podvody s kreditními kartami a šeky. Celkově ruské úřady konstatují zostření drogové situace v zemi, na čemž má podíl také import drog ze středoasijských republik. Zásobující trasy vedou především z Uzbekistánu, Kazachstánu, Pákistánu, Afghánistánu, Turkmenistánu a Ázerbájdžánu přes Rusko do západní Evropy. Transport drog probíhá podle Leonharda BIERLA z německého Celního kriminálního úřadu (ZKA) jak kontejnery přes ruské nebo pobaltské přístavy, tak letadly a kamiony do západní Evropy.

Na podstatný nárůst pašování drog ve východní Evropě hodlají reagovat Rusko a SRN zesílenou spoluprací celních úřadů. Prezident ZKA Karl-Heinz MATTHIAS očekává od této spolupráce ještě úspěšnější boj proti pašování drog. Ruští a němečtí celníci vkládají velké naděje do "kriminálně-taktické" metody tzv. kontrolovaných dodávek, což jsou bezpečnostními orgány obou zemí kontrolované případy vývozu, dovozu či tranzitu drog. Bylo dojednáno, že počet těchto operací se bude dále zvyšovat, aby bylo možno odhalit vlivné osoby v pozadí drogových obchodů. V roce 1997 bylo v SRN podle vyjádření celníků realizováno již 160 případů kontrolovaných dodávek, které byly většinou velmi úspěšné.

(SCHERER, P.: Nigerianische Rauschgiftkartelle weiten ihren Einfluss aus. Die Welt, 20./21.12.1997, č. 297, s. 1.)

Drogová situace v Hesensku

Drogový trh ve Frankfurtu nad Mohanem je zásobován drogami přepravovanými již také po mořských trasách. Podle vyjádření frankfurtské policie zajistili vyšetřovatelé v říjnu 1997 poprvé drogy z Kolumbie, které byly dopraveny na místní drogový trh přes přístav v Hamburku. Při operaci, která vedla k likvidaci skupiny pašeráků a distributorů kokainu, bylo zabaveno 65 kg kokainu. Nový způsob pašování vyvolává mezi policisty obavy, neboť po moři je možno ve srovnání s dosud běžnými pozemními nebo leteckými trasami přepravit mnohem větší množství drog. Pašování na lodích představuje nový trend v obchodování s drogami, který v současnosti není ještě možno vyhodnotit.

Důvodem k obavám je rovněž zvyšující se konzumace syntetických drog. V roce 1997 bylo ve srovnání s rokem 1996 dosud zabaveno více než dvojnásobné množství tablet ecstasy.

Zvýšení počtu drogových deliktů souvisí také s crackem, který vyvolává u konzumentů zvýšenou agresivitu.

Podle hodnocení hesenského policejního prezidenta Wolfharda HOFFMANNNA se liberální drogová politika v roce 1997 osvědčila. Jednodušší postup při řešení drobných deliktů umožnil vyšetřovatelům zesílit úsilí v boji proti organizovanému obchodování s drogami. Vhodná strategie boje proti drogové kriminalitě se proto bude i v budoucnosti skládat z kombinace represivních opatření proti obchodníkům s drogami a volného výdeje malých množství drog závislým osobám.

(Drogen auf dem Seeweg. Die Welt, 22.12.1997, č. 298, s. 8.)

Povinné drogové testy ve škole ve Schwerinu

Ve schwerinské soukromé škole, která připravuje zájemce o studium na vysokých pedagogických školách, je jednou týdně náhodně vybráno několik žáků, kteří se podrobují drogovému testu. Od poloviny prosince 1997 jsou žáci pravidelně kontrolováni. "Dosud byly všechny zkoušky moče negativní," konstatoval člen vedení školy Jörg KRAUSE-DÜNOW.

Návrh na zavedení povinné drogové kontroly ve škole vyvolal kontroverzní debatu v celé spolkové zemi. Rodiče žáků však návrh podpořili a předali vedení školy písemný souhlas. "Neexistuje droga, kterou by dnes nebylo možno získat ve škole," tvrdí KRAUSE-DÜNOW a stěžuje si, že společnost akceptuje tuto situaci pod záminkou osobní svobody. Obavy rodičů jsou oprávněné, neboť jejich děti stráví ve škole třetinu dne. "Je to nejčastěji soused ve školní lavici, který dnes nabízí drogy a neznámý cizinec na školním hřišti," popisuje situaci vedoucí školy Regina FRANKová. Každý třetí v SRN zadržený dealer drog je nezletilý. Proti stoupajícímu obchodování s drogami musí být přijata odpovídající opatření. "Kromě vysvětlování patří k těmto opatřením také hrozba možnými důsledky konzumace drog," konstatuje FRANKová. Při opakovaném zjištění konzumace drog nebo odepření testu hrozí žákům vyloučení. "Při prvním zjištění nabídneme žákovi drogovou terapii. Kdo ale nedbá varování a znovu sáhne po drogách, nemůže déle zůstat na naší škole," tvrdí KRAUSE-DÜNOW.

(Drogentest im Schulvertrag. Süddeutsche Zeitung, 27./28.12.1997, č. 297, s. 14.)

KNIHOVNIČKA BULLETINU

Miloš Vaněček, Národní protidrogová centrála

ŠTABLOVÁ Renata a kolektiv: DROGY, KRIMINALITA A PREVENCE

Publikace navazuje na skriptum „Návykové látky a kriminalita“, prohlubuje a rozšiřuje zejména poznatky o aktuálních jevech vyskytujících se na drogové scéně jakými jsou např. příliv syntetických drog, trendy jejich šíření mezi mladou populací, charakter drogové kriminality apod.

Publikace je koncipována tak, aby vyhovovala nejen aktuálním potřebám výuky tohoto předmětu v oboru bezpečnostní služba, ale též pro směr vyšetřovatelský a specializaci v oblasti vzdělávání pracovníků vězeňské služby.

I když těžiště učebního textu je orientováno prioritně na problematiku související se zneužíváním nealkoholových drog, problematice abuzu alkoholu byla věnována též určitá pozornost, neboť alkoholismus je jevem dlouhodobě sledovaným, závažným a v policejní praxi dobře známým.

Učební text je určen především studentům interního a distančního studia na Policejní akademii České republiky. Důležité informace v něm však mohou nalézt i další zájemci, zejména z řad pracovníků Policie České republiky, studenti právnických a pedagogických fakult, sociální pracovníci a další pracovníci zabývající se problematikou drog a drogové závislosti. Své uplatnění může učební text nalézt i u strážníků Městských a Obecních policií České republiky.

Publikaci můžete zakoupit v knihkupectví na policejní akademii ČR (cena 74 Kč) nebo objednat na fakturu.

Písemné objednávky zašlete na adresu: Policejní akademie ČR

Lhotecká 559/7

p.o.box 54

143 00 Praha 4 (k rukám A. Košíkové)

2) ČECH Stanislav, ŘEZNÍČEK Matouš : ZLOČIN KOLEM NÁS

Autoři neseznamují s kompletním výčtem světových kriminálních deliktů, ale snaží se upozornit na ty nejzávažnější. O tom všem - za přispění stovek policejních odborníků jednotlivých států - hovoří tato kniha, která poutavě provádí „zločinem kolem nás“. Svět kriminality, prostituce, drog, hazardních her a pašeráctví v devětašedesáti zemích se tak otvírá našim čtenářům.

Knihu v roce 1997 vydalo nakladatelství MELANTRICH, a.s., v edici Fakta
ISBN 80 - 7023 - 253 -6

3) DOLEŽAL Jiří X. : JAK SE BEROU DROGY

Drogy nejsou vynález 20. století, naopak. Toto století pouze přineslo jejich průmyslovou výrobu, větší peníze a ..... represí. V této výpravné knize se čtenář může vydat na dlouhou pouť od prvních, čistě přírodních narkotik až po moderní speedy. Může se

zamyslet nad tím, proč se vytrácejí rituální drogy a jsou nahrazovány drogami, které rituál nepotřebují, nebo je samy potlačují. Může se zamyslet nad tím, co s drogami dál, jestli je výhodný liberalismus nebo represe - a proč. Jak se vlastně z drogy stane obchodní artikl? A za jakých podmínek zůstane v „udržitelných mezích“?

Novinář, který se za dobu svého působení stal uznávanou autoritou i proklínaným diletantem a narkomanem se tentokrát - kromě vlastní autorské práce - obklopil týmem odborníků na všechny aspekty drog. Kniha tak nabízí vše: od návodu jak a čím se zkouřit, jak se zabít a jaké budete mít představy, až po policejní a psychologické studie: o té, zatím poněkud zamlčované, druhé straně drog - smrti a bolesti.

Knihu v roce 1997 vydalo nakladatelství FORMÁT 1998
ISBN 80 - 86155 - 11 - 0

„Vše“ o českém drogovém problému na ploše jedné publikace

Ačkoliv se s problémem zneužívání drog v současné době setkává mnoho lidí, ví toho veřejnost o tomto sociálně - patologickém jevu jen velice málo a ještě jsou tyto poznatky často ovlivněny senzacechtivými novinářskými články. Rovněž odborníci, zavalení přívalem mnohdy nicneříkajících metodických příruček a brožur, trpí nedostatkem širší komplexní informace o problému. Velice těžko se argumentuje v diskusi s teenagery, když daný odborník netuší, kdo to byli příslušníci „beatnické generace“, co je to „punk“, odkud přišli arabští dealéři drog operující v okolí Václavského náměstí v Praze, či jaký je stav české drogové legislativy. Komplexnější studie o souvislostech českého drogového problému dosud neexistovala.

Pražské nakladatelství KLP ve spolupráci s nakladatelstvím Livingstone zaplnily tuto mezeru knižního trhu obsáhlou a fundovanou publikací s názvem „Svět drog v Čechách“. Kniha, která právě v těchto dnech přišla do prodeje, je ojedinělým zpracováním tématu zneužívání drog v českých zemích. Jejím vůdčím motivem je snaha o pochopení úlohy drog v naší společnosti a definování českého drogového problému ve vztahu k okolnímu světu. Zkušený odborník dr. Miroslav Nožina, jehož studium drogové problematiky přivedlo již do více jak čtyřiceti zemí Evropy, Asie, Afriky či Severní a Jižní Ameriky, na stránkách jedné knižní publikace sumarizoval výsledky více jak desetiletého studia drogové problematiky. Výsledkem je obsáhlá „drogová“ monografie, která popisuje fenomén zneužívání drog od dob Rakousko-Uherského mocnářství po současnost. Druhý rozměr knihy zachycuje teritoria produkce a hlavní trasy pašování drog, jejichž křižovatkou se Česká republika po roce 1989 stala. Vedle řady faktografických údajů nás Nožina provádí i labyrintem drogové teorie, systému drog a legislativy, seznamuje nás se světem a názory dnešních českých toxikomanů, s jejich způsobem života, toxikomanským slangem aj. Vychází přitom jak z rozsáhlé literatury, tak z vlastního terénního výzkumu. Vznikla tak publikace, která je první svého druhu nejen v ČR, ale v celé východní Evropě. Tuto encyklopedickou „drogovou příručku“ je možné označit za vhodného průvodce pro všechny, kdo se chtějí s drogovou problematikou hlouběji seznámit.

Miloš Vaněček, vedoucí redakční rady

Miroslav Nožina: „Svět drog v Čechách“. Nakladatelství KLP - *Livingstone*, Praha 1997, 348 stran, 170 fotografií, 14 map, náklad 2000 výtisků. Cena váz výt.285 Kč. Kontakt: Nakladatelství KLP, Na Hubálce 7, Praha 6, 169 00. Tel.: (02) 205 11 681.

Vývoj v užívání drog závislými osobami ve věku do 20 let - analýza trendů

J. Šejda, L. Csémy, B. Studničková, V. Polanecký

Úvod

Centrální pracoviště drogové epidemiologie při Hygienické stanici hl. m. Prahy sleduje od roku 1995 incidenci problémového užívání drog v celé republice. Na základě ambiciózního projektu byl vybudován a je postupně rozvíjen hlásný systém, který pokrývá všechna významná státní i nestátní zařízení poskytující péči osobám s problémy ve vztahu k nealkoholovým návykovým látkám. Data, která pracoviště shromažďuje jsou zpracovávána a zveřejňována ve čtvrtletních zprávách, s touto periodicitou je také možné sledovat vývoj trendů v incidenci problémového užívání drog.

Vedle provozování celonárodního registru provádí pracoviště také specializovaná šetření zaměřená na určitou populační skupinu. V nedávné době byl realizován rozsáhlý průzkum o užívání drog u mládeže ve středoškolském věku. V této práci chceme využít existující data o problémovém užívání drog a také poznatky z nedávného průzkumu a zaměřit se na některé aspekty užívání drog u mladých lidí ve věku do 20 let. Podrobněji se chceme věnovat těmto třem otázkám:

- (a) jaké jsou charakteristické vývojové trendy v užívání drog mezi problémovými uživateli,
- (b) jaké jsou rozdíly mezi Prahou a Českou republikou u hlavních druhů zneužívaných látek,
- (c) jaké jsou možnosti interpretovat vztahy mezi výskytem problémového užívání drog a výskytem užívání drog v obecné populaci adolescentní mládeže.

Metoda

Soubor: Jako zdroj dat budou využity údaje Centrálního pracoviště drogové epidemiologie o výskytu problémového užívání drog ve čtvrtletních intervalech. V poslední části zprávy budou využity výsledky celostátního dotazníkového šetření provedeného u rozsáhlého souboru adolescentů (*celkové N = 14137*).

K rozhodnutí věnovat se v této práci věkové podskupině do 20 let proto, že mezi problémovými uživateli tato skupina rychle roste, celkově představuje přes 50 procent všech případů, přičemž v případě heroinu a pervitinu je tento poměr ještě vyšší.

Výsledky

Vývoj trendů u problémových uživatelů drog

Na grafu 1 a 2 je naznačen podíl hlavních typů drog, tj. pervitinu (a jiných stimulantů), heroinu (a jiných opiátů) a ostatních, na incidenci problémových uživatelů pro celou ČR a pro Prahu zvlášť. Rozdíly mezi republikou a Prahou jsou markantní, a lze je shrnout do tří bodů:

- a) podstatně masivnější nárůst problémových uživatelů heroinu v Praze oproti ČR od konce roku 1995,

- b) konvergence mezi Prahou a ČR pokud jde o podíl pervitinu jako primární drogy na celkové incidenci,
- c) výrazně vyšší podíl jiných látek než pervitinu nebo heroinu na celkové incidenci v ČR ve srovnání s Prahou.

Výskyt nejzávažnější formy rizikového chování, tj. injekční aplikace drogy, je ve skupině 15-19 let velmi rozšířený. Z grafu 3 je zřejmé, že injekčně užívá drogy v ČR více než polovina problémových uživatelů, přičemž kolísání v průběhu posledních čtyř let je poměrně malé. V Praze je výskyt injekční aplikace drogy výrazně vyšší než v ČR a pohybuje se okolo 80 %. Pokles byl zaznamenán v průběhu prvního a druhého čtvrtletí 1997. Podle třetího čtvrtletí 1997 lze usuzovat, že šlo zřejmě o pokles přechodný.

Srovnání trendů mezi Prahou a ČR v hlavních druzích zneužívaných drog

Stimulancia (v ČR zejména pervitin) a heroin reprezentují dvě nejčastěji zneužívané látky mezi problémovými uživateli ve věku 15-19 let. Z hlediska trendů je pochopitelně zajímavý již zmíněný nárůst zneužívání heroinu v průběhu 90. let, látky, která před sociopolitickými změnami v roce 1989 byla téměř neznámá. Významné jsou existující rozdíly v preferencích těchto dvou skupin drog podle pohlaví. V případě pervitinu převažují dívky, a to v celé ČR mírně, v Praze pak poměrně výrazně (viz grafy 4 a 5). V případě heroinu a opiátů vůbec je situace odlišná. Dívky výrazně častěji zneužívaly tyto látky pouze v době jejich nástupu čili do roku 1995, poté dochází k nárůstu u chlapců s tím, že se poměr mezi chlapci a dívkami v roce 1997 přibližně vyrovnává.

Užívání drog v populaci adolescentní mládeže a u problémových uživatelů této věkové skupiny.

Pochopitelně, v situaci kdy zjišťujeme zřetelný nárůst počtu problémových uživatelů drog, zejména mezi dospívající mládeží, nás zajímá také rozšířenost užívání drog v populaci stejné věkové skupiny.

Tabulka 1 shrnuje část výsledků dvou rozsáhlých dotazníkových šetření. Výsledky naznačují výrazný nárůst zkušenosti s drogami (lifetime prevalence) v průběhu posledních 3 let. Za závažný je třeba pokládat zejména nárůst zkušeností s tvrdými drogami. Je známo, že mezi spotřebou alkoholu na obyvatele a počtem abuzérů a závislých v populaci existuje určitý vztah. Zajímalo by nás, zda podobný vztah může existovat mezi rozšířeností drogy v populaci a počtem problémových uživatelů. Zda takový vztah skutečně existuje a zda příslušné poměry jsou stabilní, na to je třeba delšího sledování ve více časových bodech.

Diskuse a závěr

Pokusili jsme se shrnout hlavní charakteristiky současné drogové scény v Praze a v České republice na základě rozsáhlého datového souboru, který je k dispozici na Centrálním pracovišti drogové epidemiologie. Výsledky, které jsme uvedli, by si jistě zasluhovaly důkladnější komentář, pro krátkost času se omezíme jen na několik bodů. Nejprve k zjištěným rozdílům mezi Prahou a ČR pokud jde o skladbu zneužívaných drog. Zdá se, že tyto rozdíly souvisí s dostupností drog. Nové drogy se obvykle dříve objeví v metropoli a teprve později v regionech, také koupěschopná poptávka je v metropoli vyšší než v regionu. Předpokládáme, že v průběhu času bude docházet ke snižování rozdílů.

Pokud jde o markantní rozdíly mezi pohlavími, domníváme se, že je lze zčásti vysvětlit dřívějším dospíváním dívek, příp. odlišnou socializací u obou pohlaví v době

dospívání. O tom svědčí i statisticky významně nižší věk prvního užití drogy u dívek ve srovnání s chlapci. Cítíme však, že řadu souvislostí by zde mohl vysvětlit speciálně zaměřený výzkum.

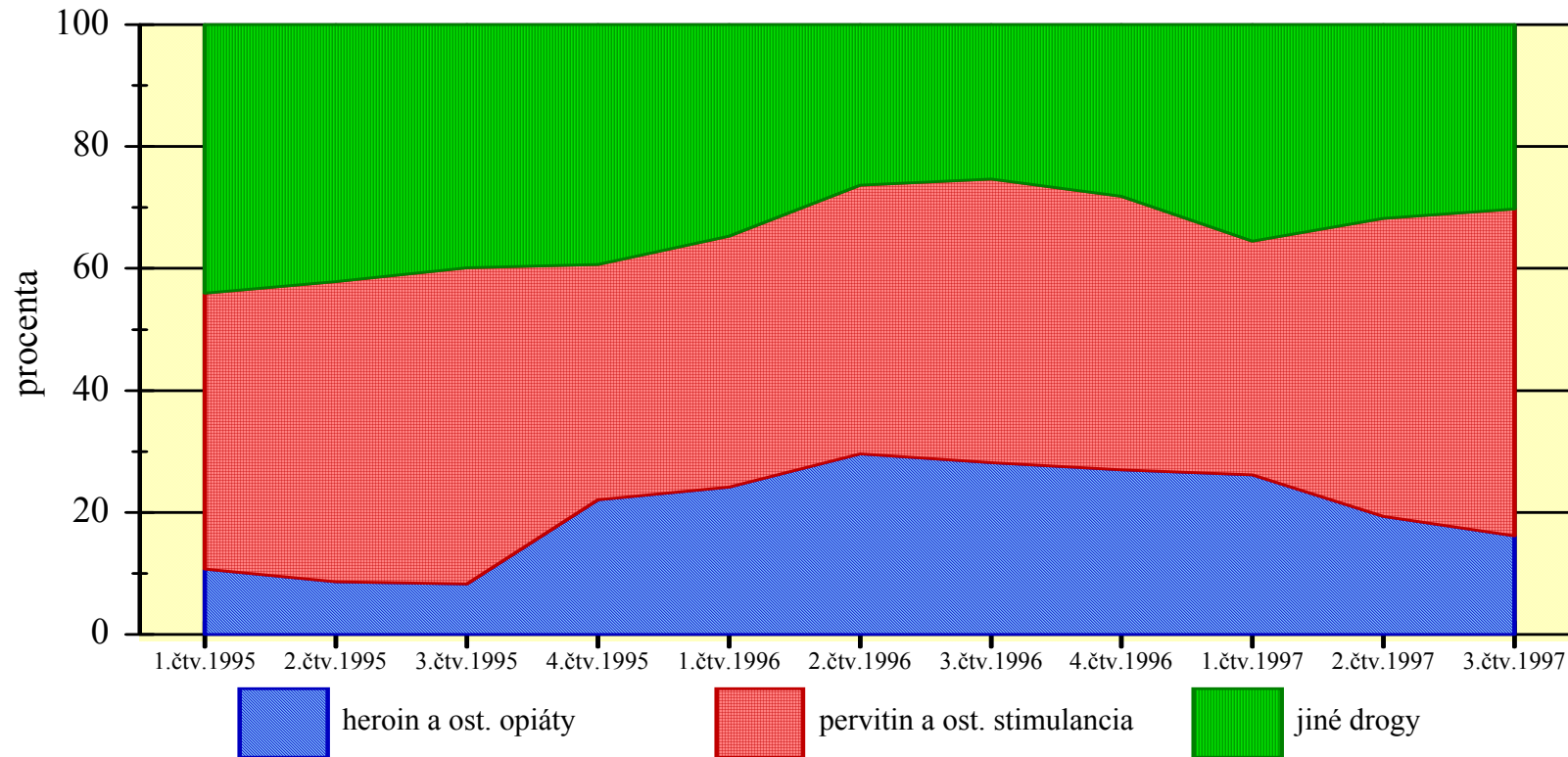
V oblasti obecného nárůstu zkušeností s drogami se zdá, že se zde schází relativně snadná dostupnost drogy a vysoká poptávka, tj. zájem mládeže experimentovat s drogou.

Připravilo: Centrální pracoviště drogové epidemiologie Hygienické stanice hl. m. Prahy

Incidence problémových uživatelů drog ČR, 1995 - 1997

Graf č. 1

Trend podílu skupin drog užívaných jako základní ve věkové skupině 15 - 19 let - Česká republika

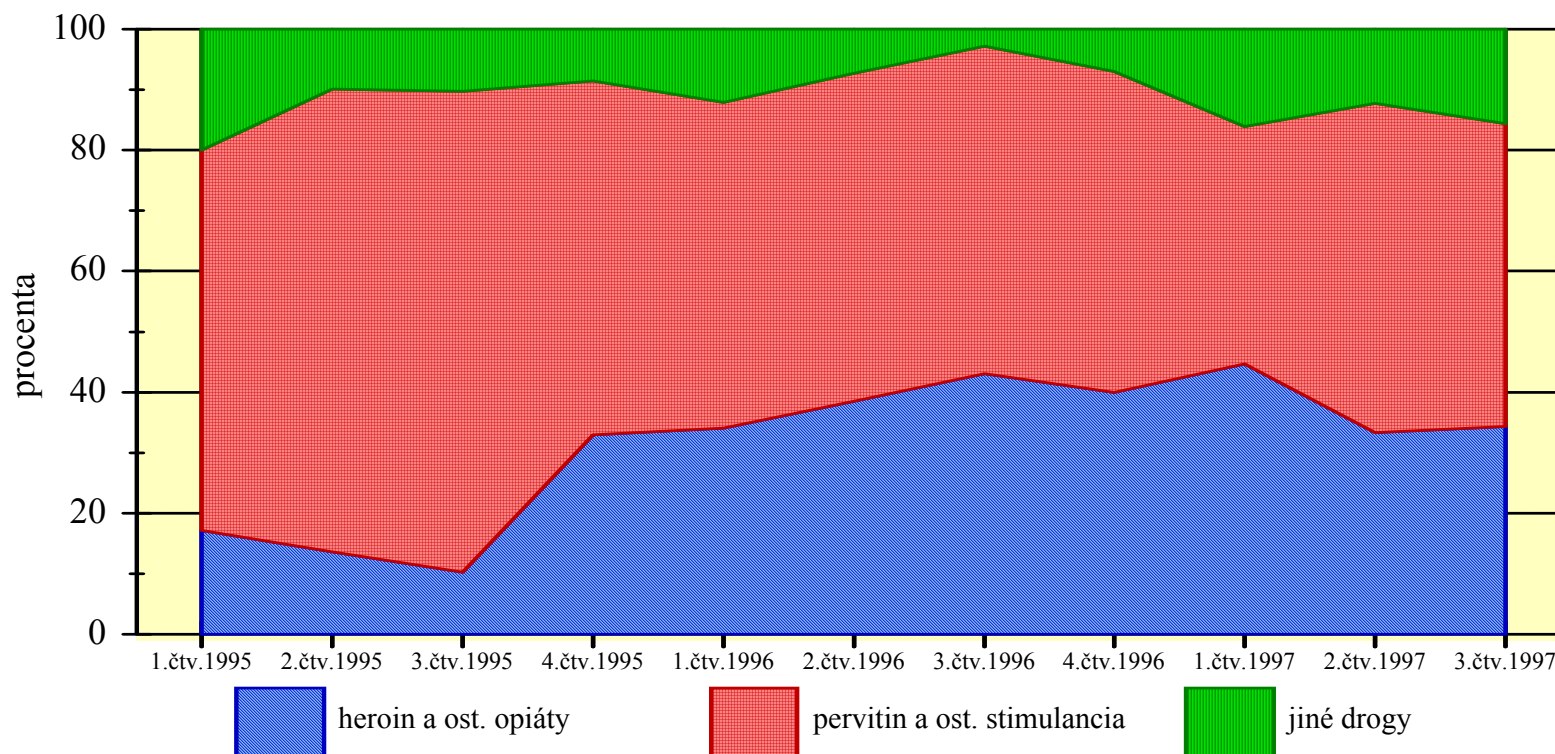

© Hygienická stanice hl. m. Prahy, 1997

Incidence problémových uživatelů drog ČR, 1995 - 1997

Graf č. 2

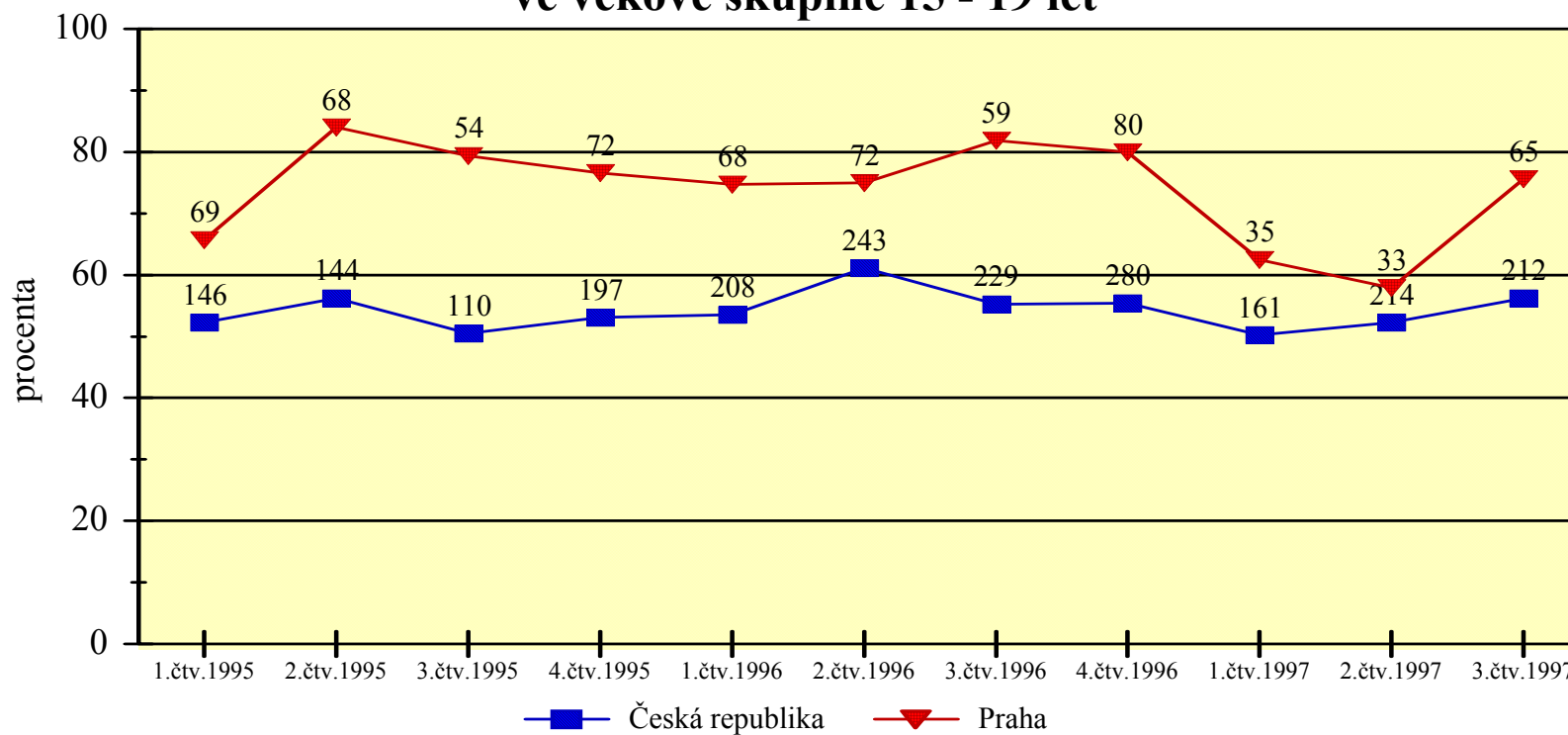
Trend podílu skupin drog užívaných jako základní ve věkové skupině 15 - 19 let - Praha

© Hygienická stanice hl. m. Prahy, 1997

Incidence problémových uživatelů drog ČR, 1995 - 1997

Podíl injekčních uživatelů v ČR a v Praze ve věkové skupině 15 - 19 let

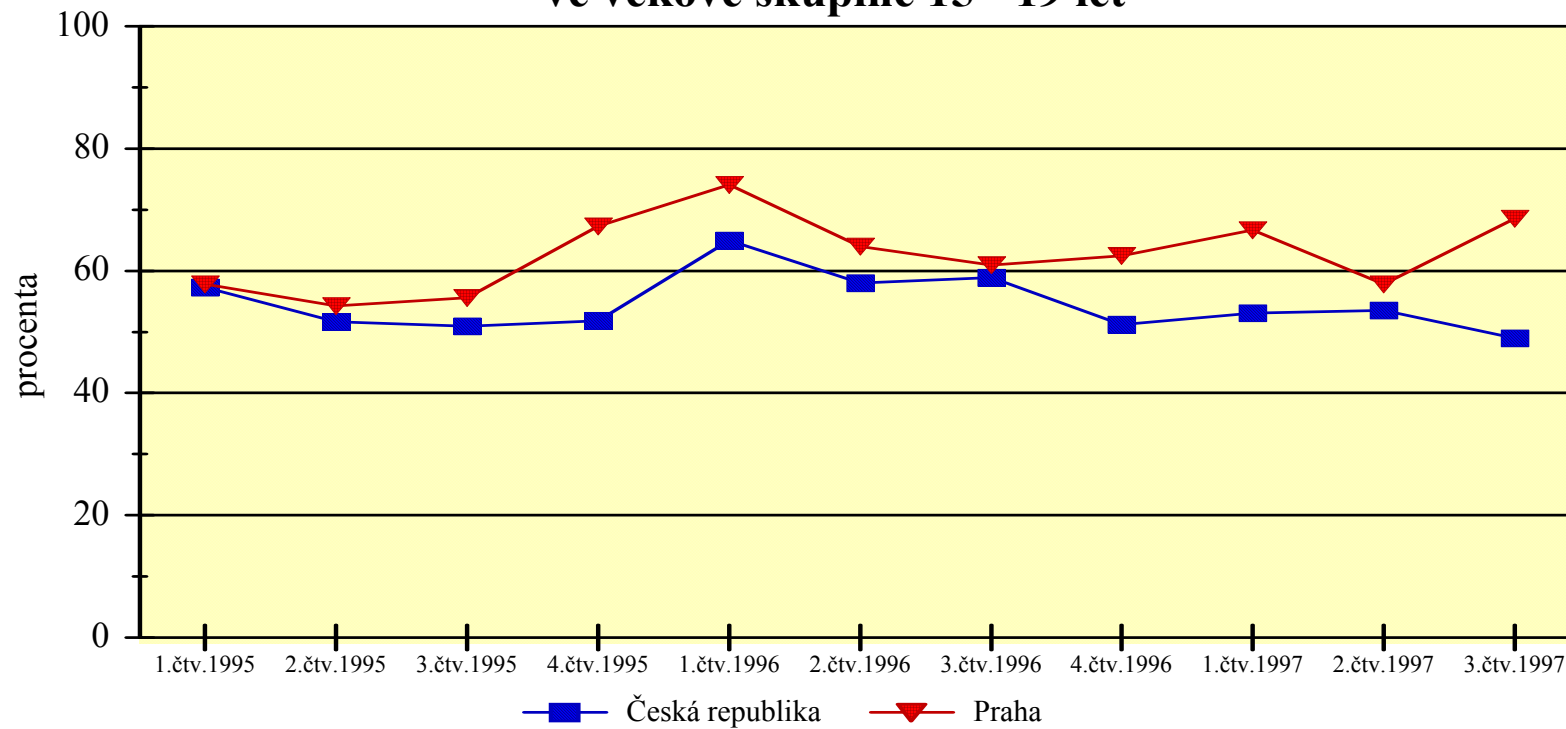

Pozn.: V grafu jsou uvedené počty injekčních uživatelů drog ve věku 15 - 19 let

© Hygienická stanice hl. m. Prahy, 1997

Incidence problémových uživatelů drog ČR, 1995 - 1997

Podíl dívek - uživatelék pervitinu v ČR a v Praze ve věkové skupině 15 - 19 let

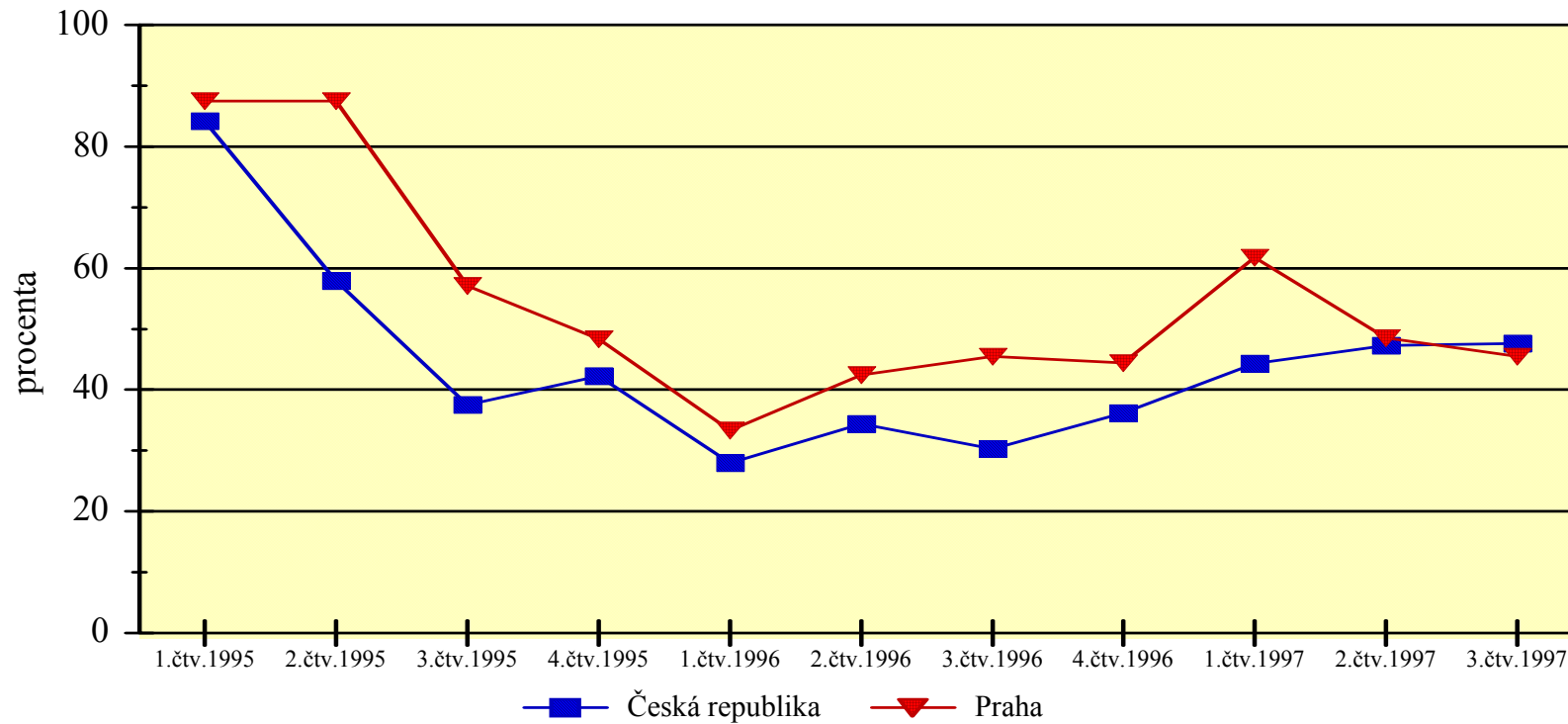
© Hygienická stanice hl. m. Prahy, 1997

Incidence problémových uživatelů drog ČR, 1995 - 1997

Graf č. 5

Podíl dívek - uživatelék heroinu v ČR a v Praze ve věkové skupině 15 - 19 let

© Hygienická stanice hl. m. Prahy, 1997

Studie HS o drogách, alkoholu a kouření u mládeže v ČR - 1997

**Zkušenost středoškoláků s drogou ve věku 17 - 18 let
(% respondentů, kteří alespoň jedenkrát v životě užíli drogu)**

Srovnání ČR - 1994 a 1997

	1994	1997	Změna v užívání drogy
<i>Počet respondentů</i>	2107	3346	
Marihuana	33,2 %	42,9 %	nárůst téměř o třetinu (+ 29 %)
Pervitin	3,0 %	8,3 %	téměř trojnásobek (+ 177 %)
Heroin	0,9 %	5,8 %	víc než šestinásobek (+ 544 %)
LSD	6,5 %	8,3 %	nárůst téměř o třetinu (+ 28 %)
Kokain	1,4 %	1,9 %	nárůst o víc než třetinu (+ 36 %)

© Hygienická stanice hl. m. Prahy, 1997